Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 158 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՅՈՒԼԻՍ 1884 (Ն. Տ.) 23 ՅՈՒԼԻՍ 30 ՌԱՄԱԶԱՆ 1301

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Ղալաթիա, Նորատունկեան խան. իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէիւ՝

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده { ارەولك } غزته‌سی اداره‌سنه

40 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	դահեկան	արծաթ	200
»	»	Վեցամսեայ	»	»	100
»	»	Եռամսեայ	»	»	50
»	»	Ամսական	»	»	20
»	»	Հատով	»	»	1
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	»	240
»	»	Վեցամսեայ	»	»	120
»	»	Եռամսեայ	»	»	60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք		56
»	»	Վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

40 ՓԱՐԱ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՅՈՒԼԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Եթէ եւրոպական խաղաղութեան համար վտանգ մը կայ, միայն արեւելեան կողմը պէտք չէ փնտռենք զայն։ Արեւմտեան կողմէ սպառնացող վտանգը թերեւս ոչ նուազ մեծ է։ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ յարաբերութեանց փափուկ վիճակն ամեն վայրկեան կրնայ խլում մը առաջ բերել։ Ֆրանսացիք դիւրաբորբոք ժողովուրդ մ'են, որք իրենց հայրենասիրութեան շնորհիւ շատ անգամ անտես կ'ընեն խոհեմութեան պարտականութիւնները։ Չեն սքօղեր թէ կ'ուզեն օր մը վրէժ լուծել Գերմաններէն։ Այս վերջինք աւելի պաղարեամբ կը շարժին. բայց առիթ կը փնտռեն անգամ մ'եւս ջախջախելու Ֆրանսան, որպէս զի երկարագոյն ժամանակ մը անկարող լինի վտանգ սպառնալ գերմանական հայրենեաց։ Յուլիս 14ի Ազգային Տօնին օրն ի Բարիզ Օդէլ Քոնդինանդալ պանդոկին առջեւ քանի մը գերմանական դրօշներու բզկտումը, զոր երէկ պատմեցինք, անգամ մ'եւս կ'ապացուցանէ այս դիտողութեանց ճշմարտութիւնը։ Ֆրանսական և գերմանական կառավարութեանց միջեւ խնդիրը շուտով կրնայ փակուիլ պաշտօնական ցաւերու արտայայտութեամբ, և այս ձեւակերպային գործողութիւն ցարդ լմնցած է հարկաւ։ Բայց այսօր պատերազմ հրատարակողներն ու հաշտութիւն կնքողները միապետք ու կառավարութիւնք չեն, այլ ժողովուրդներն են, որոց փոխադարձ զգացումներն ու շահերն ուսումնասիրելով միայն կրնանք ճիշդ գաղափար մը կազմել պատերազմի և խաղաղութեան հաւանականութեանց վրայ։ Արդ, յուլիս 14ի դէպքն ի՞նչպիսի զգացումներ զարթուցած է Գերմանաց և Ֆրանսացւոց մէջ.—Ահա այս հարցման պատասխանը քաջալերական չէ բնաւ։

Գերմանական դրօշին Բարիզի մէջ նախատուիլը սաստիկ յուզում մը պատճառեց ի Պէրլին, կ'ըսէ Սդանտարդ լրագրոյ թղթակիցը։ Ֆրանսական լրագիրք ոմանք աննպաստ լեզու մը գործածած լինելով տօքթ. Քոխի դէմ՝ ի Թուլոն և ի Մարսիլիա իւր մարդասիրական պաշտօնին առթիւ, Գերմանք արդէն վշտացած էին, և յուլիս 14ի դէպքն եկաւ առաւել եւս զայրացնել զանոնք։ Առանց կուսակցական խտրութեան ամեն գերմանական լրագիրք աւելի կամ նուազ խստութեամբ կը դատեն այս դէպք, և կը պնդեն որ փայլուն և կատարեալ գոհացում մը պահանջուի ֆրանսական կառավարութենէն, և յանցաւորք պատժել տրուին։ Գերմաներէն թերթ մը կ'ըսէ թէ, «պէտք է այնպէս ընել որ գերմանական դրօշը նոյնչափ ապահով լինի բարիզեան խուժանի մը ձեռնձգութիւններէն՝ որչափ եթէ շինուած լինէր տաքութեամբ կարմրած երկաթէ։»

Գերմանական ժողովրդեան զգացած զայրոյթը մեղմացնելու և վիրաւորեալ ազգային արժանապատուութեան գոհացում տալու յուսով, Պէրլինի կառավարութիւնն հրատարակութեան տուաւ ֆրանսական դեսպանին յայտարարութիւնն, որով Պ. տը Գուրսէլ պաշտօնապէս ցաւ յայտնած էր յուլիս 14ի դէպքին համար, բացատրելով թէ այս դէպք շատ շուտով տեղի ունենալուն պատճառաւ, ոստիկանութիւնը ժամանակ չէր ունեցած միջամտելու և խռովութիւնն արգիլելու։

Բարիզի գերմանական դեսպանատան քարտուղարներէ մին, որոյ հետ տեսակցած է Մօրնինկ Նիւզ լրագրոյ մէկ խմբագիրն, ըսած է. «Արդարեւ Գերմանք ընդհանրապէս շատ հանդարտաբարոյ են, դիւրաւ չեն բորբոքիր. բայց ամեն բանի սահմանը կայ։ Ի՞նչ կ'ըսէին Անգղիացիներն, եթէ իրենց ազգային դրօշ մեր դրօշի նման պատառ պատառ ընէին և կոխկրտէին։ Սխալ է կարծել թէ Օդէլ Քոնդինանդալի դէպքը քանի մը տաք գլուխ ուսանողաց անխորհուրդ մէկ գործն եղած է միայն։ Այդպիսի դէպքեր յառաջագոյն ալ պատահեցան։ Ալզաս-Լորէնի ընկերութիւնն, Հայրենասիրաց Դաշնակցութիւնն և նմանօրինակ միութիւնք շարունակ խուլ պատերազմ մը կը մղեն Գերմանիոյ դէմ, և այս խռովութիւն տեղի կ'ունենայ ֆրանսական իշխանութեանց լուռ հաւանութեամբ և անոնց աչաց առջեւ։ Գերմանիան [illegible] եղած այս նախատինքը կրնար մինչեւ իսկ պաշտօնական համարել։ Կառավարութենէն արտօնեալ ընկերութեանց գործն էր այդ, և թշնամական ցոյցն ընողներէ ոմանք զինուորական համազգեստ կը կրէին իբրեւ աշակերտ-զինուոր։ Հաւանական է որ գործը բարեկամօրէն կարգադրուի. բայց մարդ կը ցանէ ինչ որ հնձէ, և պիտի տեսնուի թէ ապագայն ի՛նչ կը վերապահէ անոնց որք կը ցանեն այսպիսի սերմ։»

Բարիզի լրագիրք ոմանք դժգոհութիւն կը յայտնեն գերմանական դիւանագէտին այս խիստ դիտողութեանց դէմ, որոց, կ'ըսեն, տեղի չկայ, և կը պահանջեն որ Պէրլինի կառավարութիւնն իւր պաշտօնատարաց սովրեցնէ զգուշ լեզու գործածել քիչ մը։

Գերմանիա և Նացիոնալ Զայթունկ անուն լրագիրք կը պարսաւեն Բարիզի ոստիկանութիւնն, և Նացիոնալ կ'ըսէ թէ ֆրանսական մամուլն ալ իւր հակագերմանական գրգռիչ յօդուածներով մեղսակից է այս եղելութեան։ Բէռլ. Զայթունկ պալատական թերթը վատ կը հռչակէ ցոյցին հեղինակներն, և կ'ըսէ թէ բարիզեան մամլոյ մէկ մասն եթէ կը պարսաւէ այս ցոյց, ծանրագոյն խառնաշփոթութեանց ծագման առիթ չտալու երկիւղիւ է։ «Ֆրանսայի մէջ ոչ միայն ժողովրդեան ստորին դասն այլ մանաւանդ կրթեալ դասերն են որ Գերմանիոյ դէմ ատելութիւն կը քարոզեն։» Բէռլ. Զայթունկ կը յիշէ թէ ֆրանսացի զինուորականներ ու բժիշկներ ի՛նչպիսի անքաղաքավար ընթացք մը բռնեցին Տօքթ. Քոխի նկատմամբ, որոյ գաղափարներն և առաջարկած դարմաններն հեգնօրէն քննադատեցին։ Գերմաներէն լրագիրք չեն հաւատար թէ Գերմանացի մը, Օդէլ Քոնդինանդալի դէպքէն առաջ, ֆրանսական դրօշին վրայ թքած լինի Սդրասպուրկի արձանին առջեւ։ Բայց այս ալ այժմ երբեւ ստոյգ իրողութիւն կը պատմուի։ Յիշեալ գերմանացին պաւարիացի ուսուցիչ մ'է եղեր փիլիսոփայութեան, (ըստ ուրիշ պատմութեան մը՝ պարզ ուսանող աստուածաբանութեան,) որ Ալզաս-Լորէնցւոց ցոյցին ներկայ գտնուելով, «Անկցի՛ Ֆրանսա» պոռացեր և ֆրանսական դրօշին վրայ թքեր է։ Զայրացեալ ժողովուրդն ալ պաւարիացւոյն վրայ յարձակեր է, որ սաստիկապէս գանակոծուելէ յետոյ, մազապուր ազատեր է մահուընէ՝ ապաստանելով նաւային պաշտօնատունը։

Գերմանական մամլոյ կարեւորագոյն թերթը, Քէօլնիշէ Զայթունկ, յուլիս 14ի դէպքին վրայ սապէս կը խորհրդածէ խմբագրական յօդուածի մը մէջ.

«Համայն աշխարհ գիտէ թէ դաշնագրոց բանաբրումը շարունակ կը պաշտպանուի Ֆրանսական Հանրապետութեան օրով. բայց յայտնի է նաեւ թէ «Բրուսիացիք իրենց վառօդը չոր կը պահեն», և իրենց զօրութեան գիտակցութիւնն ունենալով, թոյլ չեն տար որ Ֆրանսական քաղքըմաբոյ ժողովուրդն իւր վայրահաչութեամբ իրենց բարկութիւնը գրգռէ։ Բարիզցի ամբոխն ապուշն իւր ձեռքը վերցուց գերմանական դրօշներու դէմ, մէկ հատը բզկտեց և ուրիշ մը այրեց Սդրասպուրկի կուռքին առջեւ, որ մարմնացումն է Ֆրանքֆորդի Ֆրանքօ-գերմանական դաշնագրին բանաբարման ձգտող ամեն հակամիտութեանց։ Իսկ Գերմանիա ի՞նչ կ'ընէ։ Կը մտածէ ինչ որ պէտք է, և լուռ կը կենայ։ Գերմանական ժողովուրդն, իւր դրացեաց խռովութիւնները տեսնելով, տրամադիր չէ սակայն Ֆրանսական ժողովուրդը պատասխանատու բռնել բարիզեան խուժանին ի գործ դրած ատահաւորութեանց համար, այն խուժանին որ երբեք ցոյց չի տար մտային կանոնաւոր վիճակ մը։ Արհամարհական լռութեամբ կ'անցնինք Պ. Տէրուլէտի վրայէն, (որ ժողովրդեան ուղղեալ ճառ մը արտասանեց Սդրասպուրկի արձանին առջեւ) բայց եթէ առաջիկայ յուլիս 14ին Պ. Ժիւլ Ֆէրրի ըստանձնէ ամբողջ պատասխանատուութիւնն այն եղանակին որով Ֆրանսական ժողովուրդն ի գործ կը դնէ իւր դրացիական պարտաւորութիւններ, յայնժամ պարտի Պ. Տէրուլէտի տեղ հրապարակի վրայ երեւիլ՝ [illegible] դերն և վեհապետ ժողովրդեան մը փոխանորդի պաշտօնը կատարելու։ Պարագայներ կան, յորս ուրիշ բան կարելի չէ ընել բայց եթէ կա՛մ խնդալ և կա՛մ սուր քաշել։ Առ այժմ, գերմանացի ժողովուրդը միայն կը խնդայ։ Բայց Ֆրանսացիք պարտին յիշել թէ մեք Չինացւոց պէս չենք, և թէ ամեն բանի չափն ու սահմանը կայ։ Ճիշդ այն պահուն երբ Ֆրանսա նաւատորմ մը կը ղրկէ Չինաստան և Բեքինի արքունիքէն տուգանք կը պահանջէ դեռ չվաւերացեալ դաշնագրոյ մը բանաբարման համար, ինք թոյլ կուտայ որ 1871ի (Ֆրանքօ-գերմանական) դաշնագիրն անարգուի, և կը քաջալերէ այնպիսի յոյսեր որք պատերազմի պատճառ [illegible]։ Ահա գործելու այս եղանակն ո՛չ խոհեմ է, ո՛չ արժանավայել, բայց ճշդիւ Ֆրանսական է։ Բարիզեան լրագիրք ոմանք դէպքին պատասխանատուութիւնը կը վերագրեն քանի մը յիմարներու կամ դրդիչներու. բայց քանի մը անձինք բաւ եղան 1793ի Յեղափոխութեան ատեն Ահարկու Իշխանութիւնն հաստատելու։ Զիարդ եւ իցէ, գերմանական ժողովուրդն, իւր զօրութեան կատարեալ գիտակցութեամբ, հանդարտ և համբերող կը մնայ առ այժմ. բայց վարժուած չէ արհամարհուելու և նախատուելու։»

Այս ճշմարտապէս գերմանական յայտարարութեանց քով, ի՛նչ արժէք ունին Պիզմարք իշխանին մի քանի շաբաթ առաջ արտասանեալ պաշտօնական խօսքերը թէ Ֆրանսական կառավարութեան հետ իւր յարաբերութիւնք լաւ են։ Ինչպէս կ'երեւի, միտքերը շատ գրգռեալ պէտք է լինին, որպէս զի Գերմանաց Թայմզը՝ Քէօլնիշէ Զայթունկ, այսպիսի սպառնական և նախատական տողեր ժայթքէ Ֆրանսայի դէմ։ Եթէ գերմանական առաջնակարգ թերթին խօսքերն որ և է նշանակութիւն ունին, այն ալ դժբախտաբար սա պէտք է լինի թէ, ուրիշ անգամ մը բարիզեան ամբոխը չպիտի կրնայ ընել հակագերմանական այսպիսի ցոյց մը որ թերեւս ֆրանքօ-գերմանական նոր պատերազմ մը չպատճառէ։ Եւ այս է ահա Արեւմուտքէն եւրոպական խաղաղութեան սպառնացող մեծ վտանգն, որոյ վրայ ուշադրութիւն կը հրաւիրէինք այս դիտողութեանց սկիզբը։

ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ. Նոր նախարարապետ Պ. Քարավէլօֆ արմատական բարենորոգմանց կուսակից և միանգամայն սաստիկ ռուսասէր անձ մ'է։ Իւր նախկին նախարարապետութեան օրով էր որ Ալեքսանդր իշխանն ի գործ դրաւ իւր պետական հարուած, բայց հիմա Պ. Քարավէլօֆ և Ալեքսանդր իշխան հաշտուած կը թուին. որովհետեւ իշխանին կուսակից եղող Պահպանողականք ի նպաստ Պ. Քարավէլօֆի քուէ տուին։

ՆՈՐՈՒԵԿԻԱ. Հաշտութիւնը վերջնապէս կնքուեցաւ ընդ մէջ Նորուեկիոյ Ազգային Երեսփոխանութեան և Շուէտի և Նորուեկիոյ Թագաւորին։ Ազատական կուսակցութեան պետ Պ. Սվէրտրուբի նախարարապետ անուանումն արդէն ծանուցած ենք։ Նոր նախարարութիւնը լաւ ընդունելութիւն գտաւ թէ՛ Երեսփոխանութենէն և թէ՛ Օսկար Թագաւորէն, որ՝ Երեսփոխանութեան դէմ կռուելէ ձանձրացած՝ իւր սահմանադրական դերին կը համակերպի այժմ։ Նոր նախարարութեան հիմնագիրը կը պարունակէ այն բարենորոգումներ զորս նորուեկեան ժողովուրդը կը պահանջէր քսան և հինգ տարիէ հետէ։ Խորհրդարանին առջեւ նախարարաց պատասխանատուութիւնը պիտի հաստատի, և յետ այսորիկ նախարարք պիտի մասնակցին խորհրդարանական վիճաբանութեանց, և պիտի պարտաւորին պատասխանել հարցմանց ու հարցապնդմանց։ Ընտրողութեան իրաւունքը պիտի ընդարձակի, երդուեալ դատաւորութեան (ժիւրիի) դրութիւնը պիտի հաստատի, որուն համեմատ՝ ինչպէս յայտնի է՝ մարդ մը յանցաւոր չի կրնար վճռուիլ առանց իւր դասէն եղող տասներկու քաղաքացւոց անխախտ վճռոյն։ Նաեւ, զինուորական ծառայութիւնը պարտաւորիչ պիտի լինի ամեն դասու համար, և եկեղեցիքը լաւ մատակարարուելով, մտային և նիւթական զարգացման միջոցներ պիտի հայթայթուին։ Աւասիկ ազատական նախարարութեան մը արժանի գործեր։ Շուէտի և Նորուեկիոյ Թագաւորն իւր վէտօյի իրաւունք կորսնցնելուն և իւր ուզած պահպանողական նախարարներ իշխանութեան վրայ պահել չկրնալուն համար Նորուեկիոյ ժողովուրդը բան մը չկորսնցնելէն զատ, կ'երեւի թէ մեծ օգուտներ ալ պիտի ունենայ։

ՀԱԲԵՇԱՍՏԱՆ. Աղեքսանդրիայէն կը հեռագրուի առ Տէյլի Թէլէկրաֆ թէ, Հաբէշստանէն եկած նամակներու նայելով, Հաբէշաց Յովհան Թագաւորն, Հուէդ ծովակալին ուղեւորութենէն ի վեր քաղաքական տեսութեան մը բարեկամութիւնը շահած լինելով, սկսած է թշնամական ընթացք մը բռնել կաթոլիկ Միսիոնարաց դէմ, որք մեծ ազդեցութիւն ունէին ի Հաբէշստան։ Միսիոնարաց շէնքերն աւար առնուեր են, և իրենք ալ արտաքսուեր են երկրէն։

ԲՈՍՆԻԱ. Լէմպէրկի պաշտօնական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ, աւստրիական կառավարութիւնն հրաման ըրած է 100,000 ֆիօրին նպաստ բաշխել Կալիչիոյ ողողեալ գաւառաց կարօտ ժողովրդեան, և ձրի աղ տալ, որպէս զի խաշնարածք դիւրութիւն ունենան պահպանելու իրենց գուարներ, որք վնասուած են յոյժ։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Քէօլնիշէ Զայթունկ գերմանական կարեւորագոյն թերթը կը հրատարակէ երկայն յօդուած մը Գերմանիոյ և Ֆրանսայի արհեստից ու տարաղագործութեանց այժմեան բաղդատական դրութեան վրայ։ Կ'ըսէ թէ Պէրլին կատարելապէս Բարիզի տեղը բռնած է պղնձեայ աժան ապրանաց մասին, որոցմէ մեծ քանակութեամբ կը ղրկուի Գերմանիայէն ի Ֆրանսա։ Միւս կողմէ, բաղադրեալ ալիւնձով (զինկ) շինուած ազնուազարդական ապրանաց մէջ Բարիզ միշտ մենավաճառ մ'ունի։ Աժան լամպարներու մասին Պէրլին տիրած է աշխարհի հրապարակին, բայց ծանրագին լամպարներու մասին Բարիզ կը գերազանցէ։ Գալով ճենապակւոյ (ֆաղֆուրի) և ապակիի, Գերմանիա յաջողապէս կը մրցի Բարիզի հետ. բայց չի կրնար Լիոնի հետ մրցիլ մետաքսի և թաւիշի ինչ ինչ տեսակաց մէջ։ Աժան կօշիկի մասին, Գերմանիա գերազանցութիւն ունի, բայց Ֆրանսա ալ ժանեակի տարաղագործութեան մենաշնորհը կը վայելէ։ Գերմանական թերթին յօդուածն աննպաստ չէ ֆրանսական վաճառականութեան, բայց ցոյց կուտայ թէ մեծապէս փոփոխուած է տարաղագործութեան մենաշնորհը զոր երբեմն կը վայելէր Ֆրանսա։ Քէօլնիշէ Զայթունկ Ֆրանսայի դէմ Գերմանիոյ այս յաջող մրցումը կը վերագրէ գերման գործաւորաց առաւել ճարտարութեան և Ֆրանսացի արհեստաւորներէ աւելի աժան գնով աշխատելու յօժարութեան։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԵԼԵՒՄՈՒՏՔ. Նորդ Տոյչէ Ալկէմայնէ Զայթունկ գերմանական կէս-պաշտօնական թերթը կը ծանուցանէ թէ, Ֆրանքֆորդի Աւստրական սենեկին հաշուոց նայելով, Եգիպտոսի 4 % Միացեալ պարտուց արժեթղթերէն առ նուազն 15 միլիոն անգլ. ոսկոյ չափ կը գտնուի գերմանական ձեռաց մէջ։

ՎԱՏԻԿԱՆ. Պապը, Թունուզի Ֆրանսական գրաւման վրայ, Բարիզի կառավարութեան հետ համաձայնելով, հաստատեց Կարքէդոնի Արքեպիսկոպոսութիւն մը, որոյ կեդրոնավայրն է Թունուզի մայրաքաղաքը։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

)(3)(

ԱՐԿԱԾՔ
ՄԻՒՆԽՀԱՈՒԶԸՆ ՊԱՐՈՆԻ

ՎԷՊ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ

ԳԼՈՒԽ Բ.

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՔ ՈՐՍՈՅ

Յայնժամ միտքս եկաւ առաջին արկածս, և կենդանին իմ երկարժամանակեայ սեփականութիւնս համարելով, գնդակաւ մը գետնապաստ ըրի զայն, այնպէս որ ճաշիս խորտիկն ու պտուղը միանգամայն շահեցայ. վասն զի ծառը լի էր ընտիր կեռասներով, որոց նմանը կրնամ ըսել թէ բոլոր կեանքս մէջ չէի կերած։ Զայս տեսնելէ յետոյ, ո՞վ կրնայ ըսել թէ ջերմեռանդ սուրբ մը, վարդապետ կամ եպիսկոպոս մը, այս կերպիւ խաչը սերմանած չլինի Ս. Ուպէրի եղջերուին եղջիւրներուն միջեւ։ Ծայրայեղ պարագայից մէջ, ճարտար սուրբ մը ամեն հնարքներու կը դիմէ, որպէս զի գեղեցիկ առիթ մը ձեռքէն չփախցնէ. և ես շատ անգամ հարկադրեցայ իմ միակ ճարպիկութեամբս ամենէն վտանգաւոր պարագայներէ գլուխ ազատել։

Ի՞նչ կ'ըսէք, օրինակի համար, հետեւեալ խրոխտութեան։

Երիկուն մը, Բոլոնիոյ անտառներուն միոյն մէջ կը գտնուէի, ռազմամթերքս սպառած։ Երբոր տուն կը դառնայի, յանկարծ ահագին արջ մը, բերանը բացած, դէմս ելնելով ճանբաս արգիլեց։ Ի զուր վառօդ և գնդակ փնտռեցի գրպաններուս մէջ։ Միայն երկու հրացանի քար գտայ, զորս սովորութիւն ունէի նախազգուշութեան համար վրաս կրել։ Անոնցմէ մին գազանին բերնին մէջ նետեցի այնպէս ուժգնութեամբ, որ մինչեւ կոկորդին խորը թափանցեց։ Այս բրածս հաճելի չթուելով հրէշին, կէս պտոյտ մ'ըրաւ, յորմէ առիթ գտայ երկրորդ քար մը նետելու անոր ետեւի դրան։ Այս հնարքս սքանչելապէս յաջողեցաւ։ Ոչ միայն երկրորդ գայլախազս իւր հասցէին հասաւ, այլ և առաջինին հանդիպեցաւ. և անոնց բախումէն կայծ ցայտելով արջը պայթեցաւ զարհուրելի ճայթմամբ։

[illegible] եմ, որ երբ [illegible] փաստ մ'այսպէս նետուի [illegible] փաստի մը դէմ, բարոյապէս նոյն ազդեցութիւնը կ'ընէ շատ գլխոց վրայ։

Գրուած էր որ ամենէն ահաւոր և ամենէն ամեհի գազաններէ յարձակում պիտի կրէի, ճշդիւ այնպիսի ժամանակներ, ուր անոնց դէմ դնելու վիճակի մէջ չէի, և կարծես իրենց բնազդմամբ կ'իմանային իմ տկարութիւնս։ Այսպէս ահա անգամ մը, երբոր հրացանիս քարն հաներ էի որպէս զի արծարծեմ, հրէշ արջ մը վրաս յարձակեցաւ ոռնալով։ Ուրիշ ընելիք չկար ինձ, բայց միայն ծառի մը վրայ ապաստանիլ, և հոն գլխս պաշտպանելու պատրաստուիլ։ Դժբաղդաբար, ծառէն վեր ցատկած միջոցիս, դանակս վար ինկաւ, և մատներէս զատ ուրիշ գործիք չէր մնար ինձ հրացանիս քարը տեղը դնելով պտուտակը սեղմելու, և այս ալ հնարաւոր չէր։ Արջը կը կանգնէր ծառին ստորոտն, և ես կ'ըսպասէի որ անմիջապէս վեր ելնելով գլխս պիտի գիշատէր։

Կրնայի աչքիս զարնելով կայծ ցայտեցնել և հրացանիս վառօդը բռնկցնել, ինչպէս բրած էի ուրիշ անգամ. բայց այս հնարքն այս անգամ չէր հրապուրեր զիս. աչքի ցաւ մը պատճառած էր ինձ, զոր տակաւին կը քաշէի։ Ցաւահատութեամբ կը տեսնէի դանակս ձիւնին մէջ կորսուած. բայց իմ բոլոր յուսահատութիւնս չէր կրնար բնաւ իրերն յառաջ վարել։ Վերջապէս յաջող բայց զարմանալի գաղափար մ'եկաւ միտքս։ Ամենքդ ալ փորձով գիտէք թէ ճշմարիտ որսորդը՝ փիլիսոփային պէս՝ իւր բոլոր գոյքն իւր հետ կը կրէ. իմ ալ մախաղս ճշմարիտ զինարան մ'է, որ ամեն պատահականութեանց դէմ միջոցներ կը մատակարարէ ինձ։ Խուզարկեցի զայն և գտայ նախ դերձանի կծիկ մը, յետոյ ծռած երկաթի կտոր մը, յետոյ ձիւթով լի տուփ մը. ձիւթը կարծրացած էր ցուրտէն, ծոցս դրի զայն որպէս զի տաքնալով կակղնայ։ Յետոյ ծռած երկաթի կտորը դերձանին ծայրը կապելով լաւ մը պատեցի կակուղ ձիւթով, և գետինն իջուցի։ Երկաթին կտորը դանակին վրայ ինկնալով՝ կոթին փակաւ պնդապէս, որովհետեւ վրայի ձիւթը պաղելով կարծրացաւ. այսպէս յաջողեցայ դերձանին զգուշութեամբ վեր քաշելով՝ դանակս վեր հանել։ Հազիւ հրացանիս քարն իւր տեղը սեղմած էի Պ. Մարթէն (արջը) ծառէն վեր ելնել սկսաւ։

—Ցիրաւի, ըսի, արջ պէտք է լինիլ յարմար ժամանակին այսպէս լաւ բռնելու համար։»

Եւ այնպիսի գեղեցիկ կրակով մը ընդունեցի զայն, որ այլ եւս ծառէ վեր ելնելու փափաքն իսպառ կորսնցուց։

Ուրիշ անգամ մ'ալ գայլ մը յարձակեցաւ վրաս այն կերպով, որ ուրիշ բան չկրցի ընել՝ բայց եթէ ձեռքս ամենայն զօրութեամբ բերնէն ներս կոկորդը խոթել։ Եւ կեանքս ազատելու բնազդմամբ թեւս հետզհետէ կոկորդէն ներս քշեցի մինչեւ ուսս։ Բայց այնուհետեւ ի՞նչ պիտի ընէի։ Երեւակայեցէք քիչ մ'իմ վիճակս. քիթ քիթի գալ գայլի մը հետ։ Կը հաւատեմ թէ սիրալիր նայուածներ չէինք արձակեր իրարու. եթէ թեւս ետ քաշէի, գազանն անշուշտ վրաս պիտի խոյանար և զիս գիշատեր. իւր դիտաւորութիւնն յստակապէս կը կարդայի բոցավառ աչերուն մէջ։ Ձերինքընեմ, գայլին ընդերքը ձեռքս անցունելով քաշեցի, ձեռնոցի պէս մէջը դուրս դարձուցի, և սատակած գետինը տարածեցի։

Տարակոյս չկայ որ սոյն միջոցը չէի կրնար գործածել կատղած շան մը դէմ, որ օր մը ետեւէս ինկաւ Բեդրսպուրկի փողոցներէն միոյն մէջ։

—Այս անգամ, ըսի, սրունքներդ ուտ պէտք է զարնես։»

Արագ փախչելու համար թիկնոցս նետեցի և վազելով տունս ապաստանեցայ։ Յետոյ սպասաւորս ղրկեցի որ թիկնոցս գտնէ և տուն բերէ։ Բերաւ և հանդերձներուս պահարանը դրաւ։ Հետեւեալ օրը մեծ աղմուկ մը լսեցի տանս մէջ, սպասաւորս վազելով եկաւ.

—Ցանուն երկնից, տէ՛ր պարոն, ձեր թիկնոցը կատղեր է։»

Կը ցատկեմ կ'երթամ հանդերձներուն պահարանին քով, և կը տեսնեմ որ բոլոր հանդերձներս պատառատած կտոր կտոր եղած էին։ Սպասաւորս ըսածը ճշմարիտ էր. թիկնոցս կատղեր էր. հասայ ճիշդ այն վայրկենին որ կատաղի թիկնոցս նոր և գեղեցիկ համազգեստի մը վրայ յարձակելով կը թոթվէր ու անգթաբար կը յօշոտէր։

ԳԼՈՒԽ Գ.

ՄԻՒՆԽՀԱՈՒԶԸՆ ՊԱՐՈՆԻՆ ՇՈՒՆԵՐՆ
ՈՒ ՁԻԵՐԸ

Ամեն դժուարին պարագայից մէջ, յորոց յաջողապէս դուրս ելած եմ, թէեւ շատ անգամ կենացս վտանգով, քաջասրտութիւնն ու արագամտութիւնը միայն թոյլ տուին ինձ յաղթել այնչափ խոչընդոտներու։ Այս երկու հանգամանքներով է որ, ինչպէս ամեն ոք գիտէ, յաջողակ որսորդ, յաջողակ զօրական և յաջողակ նաւուղիղ կը լինի մարդ։ Սակայն անխոհեմ և պարսաւելի կը լինի այն որսորդը, զօրավարն ու ծովակալն, որ ամեն պարագայից մէջ իւր քաջասրտութեանն ու արագամտութեանն ապաւինելով՝ չգիտէ դաւերու, գործիքներու և օժանդակներու, որք կրնան իւր ձեռնարկին յաջողութիւնն ապահովել։ Ես ազատ եմ այդ մեղադրանքէն, վասն զի կրնամ պարծիլ թէ միշտ հռչակաւոր եղած եմ թէ՛ ձիերուս, շուներուս և զէնքերուս գերազանցութեամբն, և թէ՛ այն նշանաւոր ճարտարութեամբ որով կրնամ զանոնք օգտակարապէս գործածել։ Չեմ ուզեր խօսիլ ձեզ իմ ախոռներուս, շուներուս և զինարաններուս վրայ, ինչպէս որ սովոր են ընել ձիադարմաններն և որսական շանց վերակացուները, բայց չեմ կրնար չխօսիլ ձեզ երկու շուներու վրայ, որք մասնաւորապէս նշանաւոր եղած են իմ քով ծառայելով, զորս երբեք չպիտի մոռնամ։

Մին փոքրն վրայ վազող շուն մ'էր, այն աստիճան անխոնջ, այն աստիճան ուժեղ և այն աստիճան խոհեմ որ տեսնողը չէր կրնար չցանկանալ անոր։ Գիշեր ցերեկ օգտակար էր. գիշերը լապտեր մը կը կապէի պոչին, և այսպէս գիշերներն ալ որս կ'ընէր թերեւս ցերեկուընէ աղէկ։

Ամուսնութենէս քիչ ժամանակ յետոյ, կինս որսորդութիւն մ'ընելու փափաք յայտնեց։ Ես յառաջ անցայ որս գտնելու համար, և շատ չանցած տեսայ որ շունս կանգ առաւ քանի մը հարիւր կաքաւներու երամի մ'առջեւ։ Կնոջս սպասեցի, որ ետեւէս կուգար տեղակալիս և ծառայի մը հետ. երկար սպասեցի, և երեւան չելան. վերջապէս, սիրտս անհանգիստ լինելով ետ դարձայ, և երբ կէս ճանբան հասայ, լալագին հեծութեանց ձայներ լսեցի, որք խիստ մօտէն կուգային, և սակայն կենդանի էակի մը հետք չէի նշմարեր։

Վար իջայ ձիէս, ականջս գետնին դրի, և ոչ միայն հասկցայ որ հեծութեանց ձայները գետնին տակէն կուգային, այլ և կնոջս, տեղակալիս և ծառայիս ձայներն ալ ճանչցայ։

(Շարունակելի)

—Յուլիս 13ին, Պիոս Թ. Պապին մարմնոյն Ս. Պետրոսի եկեղեցիէն Սան Լորենձոյի եկեղեցին փոխադրման տարեդարձը ըլլալով, Հռոմի Արմատականք և Հակակղերականք կատարեցին տարեդարձն այն հակակղերական ցոյցի զոր այդ առթիւ բրած էին անցեալ տարի։ Անոնք խմբովին դիմեցին Վատիկանի վրայ, և հակապապական ու հակակղերական երգեր երգեցին և ճառեր արտասանեցին, և յարձակեցան Վատիկանու պահապանաց վրայ, որոց հետ կռիւ մ'ունեցան, և երկու կողմէն քանի մը մարդիկ վիրաւորեցան, մինչև որ խռովարարներէն ոմանք ձերբակալեցան։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ. Պելուճիստանի մէջ զօրաւոր ցեղապետ մը, Զօպի գաւառին տէր Շահ Ճիհան անուն, ապստամբութիւն հանեց անգլիական կառավարութեան դէմ, որ՝ ինչպէս յայտնի է՝ իւր հովանաւորութեան ներքև ունի զՊելուճիստան։ Հնդկաստանի կառավարութիւնն իբր 4,000 զօրք կը ղրկէ Շահ Ճիհանի վրայ և Խէլադի Խանն ալ (Պելուճիստանի օրինաւոր իշխանը) 600 զօրք։ Զօրավար Թաննըր կը հրամայէ այս զօրաց, և Սըր Ռօպէրդ Սանտըըման անգլիական զօրաբաժնին կ'ընկերանայ որպէս քաղաքական պաշտօնեայ։ Զօրավար Քէնըտի ուրիշ ճամբով մը պիտի քալէ Զօպի հովտին վրայ։

—Հնդկաստանի երկաթուղին մինչև Քէդդա (Պելուճիստան) երկարելէ զատ, Անգլօ-Հնդիկ կառավարութիւնն որոշած է, ամէն դիպաց առջև պատրաստ գտնուելու նպատակաւ, երկաթուղայ մը շինութեան պէտք եղած ամէն նիւթերն համբարել ի Քէդդա, ի հարկին անկէ անդին ալ զինուորական երկաթուղի մը շինել կարենալու համար։ Այս ամէն պատրաստութեանց շարժառիթ են ռուսական վերջին յառաջխաղացմանք ի Կեդր. Ասիա։

ԱՆԳԼԻԱ. Լորտերու ժողովոյն չափաւոր անդամք կ'աշխատին հաշտարարութիւն մը գոյացնել լորտ Սոլսպըրիի պահպանողական մեծամասնութեան և Գ. Կլատստոնի Նախարարութեան միջև։ Լորտ Ուէմիս առաջարկած էր որ Լորտերու ժողովը շարունակէ Ընտրական Ծրագրոյ քննութիւնն՝ այս նստաշրջանի մէջ զայն քուէարկելու համար, և Նախարարութիւնն ալ աշնան մէջ նոր նստաշրջան մը սկսելով, երեսփոխանական աթոռոց վերաբաշխման ծրագիր մը բերէ։ Բայց Լորտերու և Երեսփոխանաց ժողովներուն 300 անդամներ ժողով մ'ընելով, որոշեցին իրենց բոլոր ոյժով մերժել Գ. Ուէմիսի հաշտարարական առաջարկն։ Այսպէս կռիւը կը շարունակէ։ Ծայրայեղ Պահպանողականք կը մերժեն Ծրագիրը, ծայրայեղ Ազատականք կը պահանջեն Լորտերու ժողովն իսկ ջնջել, կամ գէթ անոր իրաւասութիւնները սեղմել յատուկ օրէնքով, և սա այժմ չափաւոր Ազատականք, ընդ հրամանատարութեամբ Գ. Կլատստոնի, որ ամենայն [illegible] կը գործէ, կը յուսան թէ արդի Լորտերու ժողովն իսկ պիտի պարտաւորեն ընդունել իւր մերժած Ծրագիրն։ Այս սահմանադրական տագնապ Անգլիայէն դուրս ալ առարկայ կը լինի ընդհանուր ուշադրութեան։

ՔՈԼԵՐԱ. Արքայական կուսակցութեան գլուխ Բարիզի կոմսն և իւր ընտանիք 50 հազար ֆրանք ստորագրեցին ի նպաստ Քոլերայի արկածելոց ի Թուլոն և ի Մարսիլիա, և կոմսին եղբայր Շարդրի դուքսը գնաց Մարսիլիա անձամբ բաշխել այդ նպաստ։

ՔՈՆԿՕ. Փրուսէլ, 13 յուլիս. Միջազգային Ափրիկեան Ընկերակցութեան պաշտօնական թերթը կ'ըսէ թէ իրագործելի է Պելճիքայ իշխանին այն գաղափարը թէ, Քոնկոյի խնդիրը պարտի կարգադրուիլ Կեդր. Ափրիկէի մէջ հաստատեալ շահեր ունեցող տէրութեանց ներկայացուցիչներէն բաղկացեալ ժողովով մը։ Յիշեալ թերթ կը յայտէ թէ որոշուելի կարգադրութիւնն է՝ Կեդր. Ափրիկէի չէզոք և անկախ Պետութեան մը կազմութիւնն, ընդ պաշտպանութեամբ Ափրիկեան այժմեան Ընկերակցութեան։ — Գ. Սդէնլի, գործակալ այս ընկերակցութեան ի Քոնկօ, Եւրոպա կուգայ, և ամէն ինչ ցոյց կուտայ թէ Քոնկոյի խնդիրը լրջօրէն ձեռք պիտի առնուի եւրոպական տէրութեանց կողմէ։

ՇԱՔԱՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ. Տէմ կը յայտարարէ թէ ի Ֆրանսա շաքարագործութիւնը կորնչելու վտանգին մէջ է։ 1874ին, Ֆրանսա արտադրեց 415,000 տակառաչափ (թօնօ) շաքար. Աւստրիա՝ 233,000. Գերմանիա՝ 289,000։ 1884ին, Ֆրանսա դարձեալ 415,000 տակառաչափ արտադրեց գրեթէ, մինչ Աւստրիա արտադրեց 600,000 և Գերմանիա 925,000 տակառաչափ։ «Այս պայմանաց մէջ մրցումն անկարելի է, և այժմ Երեսփ. ժողովոյ ներկայացեալ կառավարական ծրագրին նպատակն է Ֆրանսայի շաքար արտադրող գործարանները կարողացնել դէմ դնելու սոյն ջախջախիչ մրցման։» Յիշեալ ծրագիր Ֆրանսայի մէջ շաքարագործութիւնը կը պաշտպանէ կարգ մը պարգևներով (բրիմ), և Տէմի պէս Ազատ-Վաճառականութեան կուսակից թերթ մը կը ջատագովէ զայս վերադարձ ի Պաշտպանողականութիւն։

ՆՈՐ ԵՐԿՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. Անգլիա նոր երկրակալութիւն մ'ևս ըրաւ։ Ադէնէ (Արաբիա) յուլիս 15 թուով քաշուած Ռէօյթէրի հեռագրէ մը կը տեղեկանանք թէ, տեղւոյն անգլիացի քաղաքական գործակատարն երկու անգլիական և մէկ հնդիկ մարտանաւերով գնացեր է Պերպերա, ի հաշիւ Անգլիոյ գրաւելու համար զայդ վայր։ Պերպերա ծովեզերեայ տեղ մ'է Սոմալիներու երկրին մէջ, (Ադէնի ծովածոց։) Ամէն տարի հոկտ.էն մինչև ապրիլ ի Պերպերա տեղի կ'ունենայ մեծ տօնավաճառ մը, որուն կը մասնակցին 20,000 անձինք, որոց գլխաւոր առևտուրն է՝ Կեդր. Ափրիկէի ապրանքները փոխանակել Հնդկաստանի և Արաբիոյ ապրանաց հետ։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ. Բարիզէ յուլիս 14 թուով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ, ֆրանքօ-չինական առաջիկայ պատերազմի պատրաստութիւնք մեծ փութով առաջ կը տարուին, և հետևապէս, ստոյգ չէ թէ արդէն համաձայնութիւն գոյացեր է։ Ֆրանսայէն այս օրերս կը մեկնին 2,000 ծովային զօրքեր, երեք մարտանաւերով։

ՄԵԾ ՊԱՐՆԸՄ. Այս տարօրինակ Ամերիկացին, որ 35 տարիէ ի վեր աշխարհի մէջ հռչակաւոր եղող երևոյթները (թէ՛ մարդ և թէ՛ անասուն) ցուցնելով, [illegible] և [illegible] հաստատութեան դնելով հարստութիւն դիզած էր, այս օրերս մեռաւ Միաց. Նահանգաց մէջ, ի հասակի 65 ամաց։ Իւր արտասովոր արհեստի շնորհիւ շահած էր մինչև 4-5 միլիոն ֆրանք. բայց զանազան շահագիտական ձեռնարկութեանց մէջ վերջերս բաւական դրամ կորուսած կը թուի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգային վարչութեան Քաղաքական ու Կրօնական ժողովներն այսօր խառն նիստ պիտի ընեն։ Խորհրդակցութեան գլխաւոր առարկայ պիտի լինի՝ Երուսաղէմայ պարտուց բարձման հանգամանքներն։ Ըստ որոշման Ազգային ժողովոյ հրաւիրեալ է՝ յիշեալ խնդրոյն համար Ազգային ժողովէն կարգեալ յանձնաժողովն։

Պանդրմայէն լուր կուտան, թէ տեղւոյն Ազգային վարժարանք խանգարեալ վիճակի մէջ է՝ առ ի չգոյէ առաջնորդական հովանաւորութեան։

Գատըգիւղի Մխիթարեան վարժարանի տարեկան պարգևաբաշխութեան հանդէսը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի, 15 յուլիս, ժամը 6 1/2 ին։ Վարժարանին վերատեսչութիւնը կը հրաւիրէ զազգայինս իրենց ներկայութեամբ խրախուսել զաշակերտս։

Վարժարանին ուսմանց շրջանը պիտի սկսի սեպտեմբեր 1 ին։

ՆՈՒԽԻՑ մեզ գրում են, որ այնտեղ Ս. Տէր-Յովհաննէսեան անունով մի ուսանող և Վարդուշի անունով մի կին իրանց թունաւորեցին սուլեմայով։ Իսկոյն հրաւիրուած բժիշկները կարողացան մահից ազատել միայն Տէր-Յովհաննէսեանին, իսկ կինը մեռաւ։ Այժմ երիտասարդը հիւանդ պառկած է։ Թունաւորուելու պատճառը յայտնի չէ։

Թիֆլիզից մեր թղթակիցը գրում է մեզ. «Այստեղի Ս. Նունէի ուսում օրիորդական ուսումնարանում ուսանում են 6 հայ օրիորդներ, որոնց հայոց լեզու չէ դասաւանդւում, իսկ կրօնը ուսանում են ռուսաց լեզուով։ Չը նայելով որ տեղւոյս գործակալ արժ. Գէորգ աւագ քահանայ Տէր-Սարգսեանը դրա վրայ բազմիցս հրաւիրել է յիշեալ ուսումնարանի վարչութեան ուշադրութիւնը, սակայն նա (վարչութիւնը) միշտ պատասխանել է, որ միջոց չունի հայոց լեզուի և կրօնի համար նոր ուսուցիչ վարձելու, իսկ երբ յիշեալ արժանապատիւ հայր գործակալը մատնացոյց է արել մի քանի անձանց, որոնք յանձն են առնում դրա ձրի դասատուութիւնը, — որ անում է շաբաթական 7-10 դաս, — ս. Նունէի վարչութիւնը դարձեալ ուշադրութիւն չէ դարձրել։ Պատճառը անհասկանալի է։ Ինչու հայ օրիորդները չը պէտք է սովորեն իրանց մայրենի լեզուն և իրանց կրօնը։ Այս ցաւալի երևոյթի վրայ դարձնում ենք թէ՛ մեր Նահանգի ուսումնարանների դիրեկտորի և թէ՛ վերյիշեալ օրիորդական ուսումնարանի աւագ հոգաբարձուհի իշխանուհի Ճավճավաձէի խորին ուշադրութիւնը»։

Մշակ

Ղալաթիոյ վարժարանին տարեկան հարցաքննութիւնք կ'սկսին 12 յուլիս եշ. ըստ հետևեալ կարգացուցին ամէն առաւօտ ի ժամ 2էն մինչև 9։

12—Եշ. Բ. Գ. Դ. կարգաց Ֆրանսերէն. Գ. Դ. Պատմ. Ընդհ. Ազգաց Ա. Բ. Պատմ. Ազգային Գ. Քաղաք. տնտեսութիւն.

13—Ուր. Գ. Դ. Կարգաց Կրօն. Հայերէն, Պատմ. Հայ գրականութեան, Թուաբ. Գրահաշիւ, Անգղ.

14—Շբ. Գ. Դ. Կարգաց Աշխարհագր. Տոմարակ. Ա. Բ. Գ. Դ. Թուրքերէն Ա. Ֆրանսերէն։

17—Գշ. Ա. Բ. Կրօն. Աշխարհագր. Հայերէն, Թուաբանութիւն.

18—Դշ. Քննութիւնք Նախապատրաստական կարգի և ընծայարանի։

Յուսալով որ կը բարեհաճիք Ձեր ներկայութեամբ խրախուսել զաշակերտս ուսումնոյ վարժարանիս։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան

9 Յուլիս 1885 Տեսուչ

Ղալաթիա Յ. Վ. Ալչէճեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստ. Սուլթանն Իւթթիւզի ոսկի շքադրամ ընծայեց արտաքին գործոց նախարար Ասիմ և առևտրական գործոց նախարար Սուպհի փաշայից։

Ֆերիդ Նուսուֆ փաշայի և կայսերական անձնական գանձուն պաշտօնեայ թղթակցութեան գլխաւոր տնօրէն Ռէֆզի էֆէնտիի պատուանշանք՝ երկրորդ աստիճան Մէճիտիէի բարձրացան։

Երրորդ աստիճան Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ՝ Ռէժիի ընկերութեան տնօրէնի խորհրդական Հայիմ պէյի, և յիշեալ ընկերութեան արտածութեանց տնօրէն Ճօն էֆէնտիի։

Հինգերորդ աստիճան Մէճիտիէ՝ Տրապիզոնի բերդին զինուորական բժիշկներէն Ալի էֆէնտիի։

Ռումանական դեսպանն երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսնուեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

Ի դիմաց Օգոստ. Սուլթանին, շնորհակալութեան գիր գրուեր է առ կուսակալն Սուրիոյ, իւր բարւոք պաշտօնավարութեան համար։

Ղալաթիոյ, Բերայի և Պոլսոյ վաճառականք հանրագիր մը կը ստորագրեն եղեր, օտար թղթատարութեանց շարունակութիւնը խնդրելու համար։

Ափրիկեան-Տրիպոլսոյ նախորդ Նայիպ Սըպադ էֆէնտին՝ որ ժամանակէ մը հետէ իւր հայրենիքը Կեսարիա կը գտնուէր, Շէյխ-իւլ-իսլամ էֆէնտիի հրամանաւ մայրաքաղաքս եկած է, և դատաստանաց միոյն մէջ կարևոր պաշտօն մը պիտի տրուի իրեն։ Սըպադի էֆէնտի 40է չափ երկասիրութիւն ունի հրատարակեալ։

Բարձրագոյն հրամանաւ, քաղաքապետական պաշտօնատան մէջ յանձնաժողով մը կը կազմուի, քաղաքապետի օգնական Փօխօր էֆէնտիի նախագահութեամբ։ Այս յանձնաժողովոյ պաշտօնն է զբաղիլ միմիայն քոլերայի վերաբերեալ գործերով և ձեռք առնուած և առնուելիք մաքրողական միջոցներուն ճշդիւ գործադրութեան հսկել։

Անգլիոյ գահաժառանգ Ուալէսի իշխանին կողմանէ Վեհ. Սուլթանին նուիրեալ նժոյգն երէկ մայրաքաղաքս հասաւ, Մեստրըրիի Քամլօֆ շոգենաւով և Մեստրըրիի քարափն հանուեցաւ։ Իշխանին [illegible] Թիլդել գնդապետն, որոյ պաշտօն յանձնուած է զայն Վեհ. Սուլթանին մատուցանել, ուղղակի Անգլիոյ դեսպանատունը գընաց ի Թերապիա, Գաւաքի առջև 5 օր քարանթինա սպասելէ յետոյ։

Երկու օր առաջ մայրաքաղաքս հասած հեռագիրք ցաւօք կը ծանուցանեն թէ Ափրիկեան-Տրիպոլսոյ ծովափանց մօտ վերջերս ընկղմեալ Դասթամինի շոգենաւուն նաւապետն անձնասպանութեան դիմեր է։

Խեղճ նաւապետն որ շոգենաւուն ընկղմելէն յետոյ, Շէրէֆ-Րէյսան շոգենաւը նստած էր իւր նաւաստիներով, մայրաքաղաքս գալու համար, անշուշտ չկրնալով տանել իւր վրայ ծանրացած պատասխանատուութեան, Պէնկազիի մօտերը ծովը նետուեր է, և հակառակ բոլոր ջանից չէ ազատուած։

Թէրճիմանի-Հագիգաթ այսօր կը հերքէ այն զրոյցը թէ Եվգաֆի պաշտօնատան նախորդ փաստաբան Հիւսնի էֆէնտի դատի պիտի ենթարկուի կամ Գամենայի ժառանգորդաց հետ յիշեալ պաշտօնատան ունեցած կալուածական դատը կորուսանելուն համար, և կը յաւելու թէ Հիւսնի էֆէնտի նոյն դատավարութեան ժամանակ Օսման Սաֆուէր և Շէքրի ու Վէհպի էֆէնտիներու հետ գտնուած է, և թէ այժմ վերաքննութեան ենթարկեալ է դատը։

Նախարարաց խորհուրդն կիրակի աւուր նստին մէջ որոշած է հրաւիրել առողջապահական վարչութիւնն որպէս զի 21 օրուան քարանթինայի ենթարկէ Ֆրանսայի քոլերայէ վարակեալ երկիրներէն եկող բոլոր նաւերն, և 41 օր քարանթինայի՝ եթէ ուղևորութեան միջոցին, շոգենաւուն մէջ մէկը մեռնի քոլերայէ։

Պօլիթիշէ Քօրէսբօնտէնձ կ'իմանայ թէ մաքսային սակագնոյ խնդրոյն առթիւ Բ. Դրան և Գերմանիոյ պատուիրակ Գ. Ժիլլէի միջև տեղի ունեցած բանակցութիւնք բաւական յաջողեր են վերջին ժամանակներ։ Կը մնայ միայն որոշել ինչ ինչ ապրանաց գումարն, որոյ մասին Գ. Ժիլլէ Պերլինէն հրահանգ կը սպասէ։ Ռուսիոյ պատուիրակն ալ լիազօրուած է շարունակել իւր բանակցութիւնները։

Անցեալ տարի երբ յանձնաժողով կազմուած էին դատական վարչութեան մէջ բարենորոգումներ ներմուծելու, և ճամբայից շինութեանց, վաճառականութեան, երկրագործութեան և արհեստից զարգացման աշխատելու համար։ Առևտրական ճիւղին աշխատող յանձնաժողովոյ տեղեկագիրը նախարարաց խորհրդոյ կողմէ վաւերացեալ լինելով, ցոյց տուած միջոցները պիտի ձեռնարկուի ի մօտոյ։

Մօնիթէօռ հետևեալ տողերը կ'արտատպէ զոր յուլիս 15 թուով մայրաքաղաքս կը գրեն առ Բօլիթիշէ Քօրէսբօնտէնձ։

«Քանի մը լրագիրք հրատարակեցին Ստրասպուրկէր Բօսթ լրագրին մէջ հրատարակեալ նամակ մը, զոր իբր թէ Թայիֆի բանտարկեալներէն մին ուղղած էր բարեկամի մը։ Նամակագիրը կը գանգատի թէ բանտարկեալք լաւ չեն խնամուիր, — բան մը որ կը հերքուի օսմանեան շրջանակաց մէջ, վասն զի բանտարկեալք ամենալաւ կեանք կը վարեն, ունին իրենց սպասաւորներն ու բժիշկները, և ո՛չ Միտհատ փաշա ո՛չ ալ Մահմուտ փաշա վայրկեան մ'իսկ զուրկ չը մնացին բժշկական դարմաններէ։ Վեհ. Սուլթանը, որոյ մարդասիրութիւնն համբաւօր է, այս մասին ամենախիստ հրամաններ տուած էր որոց ո՛չ ոք չէր կրնար հակառակիլ։ Սակայն օսմանեան շրջանակաց մէջ ընդհանրապէս կը գանգատին թէ եւրոպական թերթերն արժանավայել լեզուաւ չեն խօսիր Թուրքիոյ նկատմամբ և ոմանք մինչև իսկ փառք կը սեպեն իրենց անպատեհ գըրուածներով նկարագրել Թուրքիոյ մէջ անցածները»։

Երէկ երեկոյ ժամը 12ին ատենները, Մինասեան Գաբրիէլ էֆէնտի Արնաւուտգիւղէն Պէպէք գացած ատենը, քանի մը մարդիկ վրան յարձակեր, և դիմադրելուն պատճառաւ բաւական դանակահարելէն յետոյ ժամացոյցն և բոլոր ունեցածներն առեր ու զինքը ծովը նետեր են, ուր պիտի խեղդուէր եղեր, եթէ շուտով օգնութիւնք չհասնէին Կէօզեան էֆէ.ի տունէն, ուր փոխադրուած է և կը դարմանուի։

Մայրաքաղաքս կը գրեն Վիէննայի լրագրի մը թէ Օսմանեան պարտուց վարչութեան անգլիացի պատուիրակ Գ. Վէնսընդ Քայարտ, որ, ինչպէս կը յիշուի, վերջերս Պրուսա ուղևորեցաւ գաւառին չերամագործութեան վիճակը քննելու նպատակաւ, այդ ճիւղին բարգաւաճման համար տեղեկագիր մը մատուցած է անձամբ Բարձր. մեծ եպարքոսին, յայտնելով թէ այս արդիւնքը ձեռք կրնայ բերուիլ Բաստէօրի դրութեամբ։ Գ. Քայարտ ցոյց տուած է թէ օ՛րքան կարևոր է խիստ հսկողութիւն մը հաստատել ներմուծուած և արտահանուած չերամին վրայ։ Միանգամայն նոր դրութիւն մը առաջարկեր է չերամի տասանորդի տուրքոց հաւաքման համար։ Մեծ եպարքոսը խորին ուշադրութեամբ ունկնդրեր է այս ծրագրին և իւր օժանդակութիւնը խոստացեր է այս նպատակին իրագործման համար։

Գերմանացի Հօզ փաշա իւր տիկնոջ հետ վերադարձաւ Եւրոպայէն և Գաւաքի առջև քարանթինա կը սպասէ։

Պրուսայի գերմանական հիւպատոսն երէկ ուղևորեցաւ ի պաշտօնատեղին։

Պանդրմայի մէջ և շրջակայքը գրեթէ ամէն օր երկրաշարժ տեղի կ'ունենայ, բայց բարեբաղդաբար անվնաս։

Ընկղմեալ Դասթամինի շոգենաւուն ազատելու համար ղրկուած Շէրէֆրէսան շոգենաւն երէկ մայրաքաղաքս վերադարձաւ՝ ընկղմեալ շոգենաւուն կազմածներովը։

Փիլիպէ լրագիրը, Սոֆիայէն առնուած տեղեկութեանց համեմատ կը ծանուցանէ թէ աւստրիական կառավարութիւնն հաւանած է Պուլկարիոյ մէջ իւր ունեցած նամակատուները փակել։

Կրետէէն հետևեալ տեղեկութիւնները կուտան գաւառական ժողովոյ վերջին նստաշրջանի աշխատութեանց վրայ։

«Տասանորդի տուրք կարգադրութենէն յետոյ, ժողովն զբաղեր է գաւառին վարչական խորհրդոյ կազմութեամբ։ Երեք տարիէ հետէ ժողովոյ մեծամասնութիւնը կը խնդրէ որ այդ ժողովոյ անդամոց թիւն աւելնայ. կուսակալ Ֆօթիատէս փաշա, որ կը նախագահէր, ծանուցեր է թէ Վեհ. Սուլթանը լսելով այս փափագը, բարեհաճած է հրամայել որ անդամոց թիւն աւելնայ. այժմ յիշեալ խորհուրդը կը բաղկանայ 10 անդամէ, որոց 5ը մահմետական և 5ը քրիստոնեայ։ Ապա, ժողովը քուէարկեր է ելմտացոյց, որոյ մուտքն նշանակուած է 14 միլիոն 764,378 ղշ., ծախքն 12,545,029 ղշ. և առաւելութիւն 2,201,358 ղշ.։

Մայրաքաղաքիս առողջապահական վարչութեան կողմէ հետևեալ տեղեկութիւնք հաղորդուած են մեզ։

Ֆրանսայի քոլերայէ վարակեալ երկիրներէ Թուրքիա եկող ուղևորաց դէմ ձեռք առնուած զգուշական միջոցներն ամբողջացնելու համար, առողջապահական խորհուրդն յուլիս 21ի նստին մէջ որոշեց։ Թրիէստէն և Պրինտիզիէն եկող շոգենաւք և առագաստանաւք, որք [illegible] ունին, առանց ուղևորները դուրս հանելու, 5 օր հսկողութեան պիտի ենթարկին, քարանթինայի բժիշկ գտնուող առաջին նաւահանգիստն որ հասնին, Տէնէտոս, Սելանիկ, Վոլօս, Տէտէաղաճ, Տարտանէլ, Միտիլլի, Քիոս, Իզմիր, Սամոս, Ռոտոս, Հանիա, Մէրսին, Տրիպոլիս, Սողիա, Պէյրութ, Եաֆա և Ափրիկեան Տրիպոլիս։ Ուղևոր ունեցող շոգենաւք, որք ուղղակի Կ. Պոլիս կուգան, հսկողութեան պիտի ենթարկին Տարտանէլի առջև։ Այն ամէն նաւահանգիստներն ուր քարանթինայի բժիշկ չկայ, շոգենաւք ետ պիտի դարձուին։ Ուղևորաց գոյքերը խնամով պիտի ծխուին, սակայն ցամաք չպիտի հանուին. շոգենաւին մէջ գտնուող ֆրանսայի թղթատարական պայուսակը թղթատարական գործակատարին առջև ծխուելէ յետոյ պիտի յանձնուի։

Եթէ քոլերայի կասկածելի դէպք մը պատահի հսկողութեան ենթարկեալ շոգենաւին մէջ, քարանթինայի բժիշկն երկու պահապաններ դնելով շոգենաւին մէջ, պիտի ուղղէ զայն ուղղակի Իզմիրի մօտ Քլազոմէնի, Պէյրութի կամ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ մաքրանոցներն։ Առողջապահական անցագրոյն մէջ պէտք է յիշատակուի թէ 5 օրուան հսկողութիւնը կատարուած է, որպէս զի միւս նաւահանգիստներուն մէջ և ի Տարտանէլ մաքուր անցագիր տրուի։ Առանց ուղևորի նաւերն անարգել կ'անցնին։

Վառնայէն, Պէօսթէնճէէն, Դանուբէն, և Օտեսայէն եկող շոգենաւք և առագաստանաւք, որք ուղևոր ունին, 5 օրուան քարանթինայի հսկողութեան պիտի ենթարկին, առանց ուղևորները դուրս հանելու, քարանթինայի բժիշկ գտնուող առաջին նաւահանգիստն Պուրկազ, Տրապիզոն, և Սամսոն։

Ուղղակի Կ. Պոլիս եկող շոգենաւք հսկողութեան պիտի ենթարկին Վոսփորի բերանը, Քավաքի Պէյքոզի լիման կայարանը։ Առողջապահական բժիշկ չգտնուող նաւահանգիստներէն ետ պիտի դարձուին շոգենաւք։ Ծխման գործողութիւնք վերոյիշեալ պայմաններով պիտի կատարուին, և նոյն միջոցները ձեռք պիտի առնուին կասկածելի դէպք մը պատահած ժամանակ։

Ֆրանսայէն Ալճերիա և Թունուզ գնացող շոգենաւուց համար 10 օրուան քարանթինա հաստատուած լինելով, Ալճերիայէն և Թունուզէն Օսմանեան նաւահանգիստներն եկող շոգենաւուց համար հաստատեալ քարանթինան վերցուած է։ Հետևաբար Թունուզէն և Ալճերիայէն մաքուր անցագրով եկող շոգենաւք ազատ պիտի թողուին Օսմանեան նաւահանգստաց մէջ։

22 յուլիս 1884

Անցեալ օր գրեցինք թէ թղթատարական տեսչութիւնն որոշած է քանի մը պաշտօնատարներ ղրկել գաւառները, թղթատարական վարչութիւնները քննելու համար։ Այս պաշտօնին համար որոշեալ պաշտօնատարք են, Սելանիկի թղթատարութեան տնօրէն Խալիլ էֆէնտի որ Սելանիկի, Քօսօվայի, Իշքօտրայի և Եանեայի թղթատարութիւնները պիտի քննէ. Իզմիրի թղթատարութեան տնօրէն Լութֆուլլահ էֆէնտի որ Այտընի, Քօնեայի, Ատանայի, Հալէպի, Սուրիոյ, Կրետէի և Արշիպեղագոսի թղթատարութիւնները պիտի քննէ։ Իսկ թղթատարական վարչութեան քարտուղարներէն Րէյմնա էֆէնտի պիտի քննէ Ադրիանուպոլսոյ, և Սև ծովու եզերաց մինչև ի Տրապիզոն գտնուող քաղաքաց թղթատարութիւնները։

Ինչպէս ծանուցած էինք, շաբաթ իրիկուն ժամ 10ին, Մեծ-կղզւոյն մէջ տեղի ունեցաւ Ասպէսթոսի անկիզելիութեան փորձն, ի ներկայութեան խուռն բազմութեան մը։ Սրճարանին պարտէզն և Մախսուսէի շոգենաւուց նաւամատոյցը լի էին հանդիսականներով։

Ծովուն մէջ, բարձրաւանդակին դիմաց, լաստի մը վրայ երկու խըրճիթներ կառուցուած էին, որոց մին սպիտակ փայտէ էր, և միւսը՝ ծածկըւած անգլիական «Ինայթըտ Ասպէսթոս» ընկերութեան գործարանէն եկած ներկով։ Գրեթէ մէկ մեթրոյի չափ հեռաւորութիւն մը կար երկու խըրճիթներուն մէջ, բայց երբ սպիտակ խըրճիթը բռնկցուցին, Ասպէսթոսով ներկեալ խրճիթն ալ ճիշդ քովը բերին։ Բայց ի զուր. բոցը և մուխը շրջապատեցին զայն առանց այրելու կամ սևցնելու, և խրճիթն անեղծ մնաց, թէև առաջուց փայտի տաշեղ լեցուած էին մէջն, և յետոյ Ասպէսթոսով ներկեալ խրճիթին վրայ քարիւղ թափեցին։

Փորձն՝ որ քառորդ մը տևեց, բընաւ տարակոյս չթողուց հանդիսականաց մտաց մէջ, որք որոտընդոստ ծափահարութեամբ օդը թնդացուցին։

Ասպէսթոսի ներկը հրդեհի դէմ պարզ և գործնական եղանակ մ'է, և փափաքելի է որ անոր փորձերն աւելի ընդարձակ կերպիւ կատարուին, այսինքն պաշտօնական կերպիւ։ Մեծ կղզին կրնայ Իշխանաց կղզիներուն մայրաքաղաքն համարուիլ, բայց Թուրքիոյ մայրաքաղաքը չէ։ Վստահ ենք որ Ասպէսթոսի ընկերութիւնը պիտի համակերպի ամէն անոնց բաղձանաց, որք յառաջդիմութեան և մարդկութեան բարեկամ են և իւր փորձերը պիտի կրկնէ, որովհետև կենսական խնդիր մ'է այդ մեզ համար։

Թէրճիմանի-Հագիգաթ պատմած է այսօր հետևեալ հետաքրքրաշարժ խարէութիւնը։ Դրսէն նորեկ ալբանացի մարդ մը՝ Ահմէտ անուն անցեալ ուրբաթ Իւսկիւտար [illegible] փողոցէն անցած ատեն, ոստիկանի կերպարանօք մարդ մը մօտենալով անոր, և զանազան խօսքերէ ետքը իմանալով թէ Պոլիս գալուն պատճառը գործ մը գտնել և ստակ շահիլ է, «ուրեմն, կ'ըսէ, միջոց մը ցուցնեմ քեզ. դիմացի փողոցին մէջ դուռը բաց եղող տան մէջ մեծաւոր անձ մ'է, աղերսագիր մը գրեմ, տար անոր, ա՛յնչափ պարգևս կուտայ քեզ, որ գործ գտնելու համար ստակ անդ թափառելու պէտք չես ունենար, և կրնաս շուտով վերադառնալ հայրենիքդ. սակայն այդ անձն սովորութիւն ունի՝ ձեռօք որոնել տալ իրեն դիմողներուն գըրպանները, որպէս զի ստուգէ նոցա աղքատ կամ անկարօտ լինելն. ուստի ի՛նչ որ ունիս՝ պէտք է հանես թողուս.» Ահմէտ կը համոզուի, բոլոր հարստութիւնն՝ 27 ղրուշ և ժամացոյցը ձեռքի մախաղին մէջ կը թողու, և մարդուն կապարեայ գըրչով պատրաստած աղերսագիրն առնելով կը մտնէ ցուցուած փողոցը, վեր ի վայր կ'ընէ բոլոր փողոցը. դուռը բաց տուն չգտներ, և վերջապէս յուսահատելով՝ փողոցէն դուրս կ'ելնէ, խաբողը նոր հրահանգ առնելու համար. բայց ո՛չ զոք կը գտնէ, այլ մախաղն՝ բոլորովին դատարկ։ Խեղճ Ահմէտի վիճակն մակաբերել դժուարին չէ. գլուխը կը ժողովին բազումք. անյապաղ ոստիկանութեան կը ծանուցուի. ոստիկանք մի առ մի Ահմէտի կը ներկայացուին, բայց անոնց մէջ չտեսներ իրեն խաբողը, և անոր դէմքն ու կերպարանքը կը նկարագրէ, յորմէ կը մակաբերուի թէ բաւական ժամանակ յառաջ ոստիկանութենէ արտաքսուած Օսման էֆ. անուն անձն է. անմիջապէս կը ձերբակալուի և երբ Ահմէտ կը տեսնէ, կ'սկսի պօռալ աւասիկ այդ անձն է, թէև բոլորովին կերպարանափոխ եղած էր նա։ Օսման՝ որոյ առաջին խարէութիւնը չէ եղեր այս, այժմ բանտն է և դատի ենթարկեալ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

(Այս երեկոյ)

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 22 յուլիս

Երեսփոխանական ժողովը քուէարկեց Մատագասքարի արշաւանաց համար խնդրուած վարկը։

Լոնտոն, 22 յուլիս

Երէկ Հայտը-Բարքի մէջ մեծ միթինկ մը գումարելով, լորտերու ժողովոյն դէմ թշնամական որոշումներ տրուեցան, ընտրական բարենորոգմանց ծրագրոյն մերժման պատճառաւ։

Սոֆիա, 22 յուլիս

Պուլկարիոյ երեսփ. ժողովոյ նստաշրջանը փակուեցաւ։ Ալեքսանդր իշխանն և նախարարապետ Գ. Քարավէլօֆ, որք այսօր Թրնովայէն մեկնեցան, վաղը Սոֆիա կը հասնին։

Մարսիլիա 22 յուլիս. Երեկոյ

Վերջին 24 ժամուան մէջ 49 հոգի մեռան քոլերայէն։

Թուլոն 22 յուլիս. Երեկոյ

Վերջին 24 ժամուան մէջ 42 հոգի մեռան քոլերայէն։

Արլը, 22 յուլիս. Երեկոյ

Վերջին 24 ժամուան մէջ 8 հոգի մեռան քոլերայէն։

Բարիզ, 22 յուլիս. Երեկոյ

Այլևս տեղական քոլերայէ բռնուող չը կայ աստ, վերջին դէպքէն ի վեր։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 22 Յուլիս ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ գոցուեցաւ	100 3/8
Օսմ. » բացուեցաւ	7 7/8
» » գոցուեցաւ	7 7/8
Օսմ. փոխառութիւն 1865	10 1/4
» » 1869	9
» » 1871	66
» » 1872	15 1/2
» » 1873	8
փոխառութիւն 1877	78
Պանք Օթօման	13 1/2
Ռուսական փոխառ. 73 (դ. կ.)	90 3/8
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	59 1/8
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	83 1/8
Տայրա Սանիէ	58 1/2
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	83
Հունգարական պարտաթուղթ 1877	101 1/4
փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 374

Վիէննա, 22 Յուլիս ժամ 4 երեկոյ

փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	121 95
Օսմանեան երկաթուղի	20 50

Բարիզ, 22 Յուլիս ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 % բաց	107 65
» » 3 % բաց	76 80
Օսմանեան քօնսօլիտէ բացուեցաւ	7 92 1/2
» » գոցու. (դ. կ.)	7 90
Օսմանեան փոխառութիւն 1863	——
» » 1865	——
» » 1869	45
» » 1873	40
Օսմանեան երկաթուղի	43 25
» Րէժիի բաժնեթուղթք (իջած)	528 75
Պանք Օթօման	591 25
Գրէտի Լիօնէ	542 50
» Ֆօնսիէ	1270
Բաժնետոմս Լիոնի (գուբ. կոր.)	1198 75
Սուէզի ջրանցք	1877 50
Ռուսական 5 % 1877ի	95 3/8
Իտալական Ռանթ	93 50
Արևելեան Ռուս. (Ռիւս Օրիան.)	——
Եգիպտական միացեալ գոց (իջած)	298 75
Սպանիական (արտաքին)	57 7/8
Բրիօրիթէ Թիւրք	— —
5 % Հելլենական	345
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 17

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 11 Յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս	Լոնտրայի վրայ	(պանքայի)	110 3/8
3 »	»	» (վճռական)	110 1/4
3 »	Բարիզի	» (պանքայի)	22 80
3 »	»	» (վճռական)	22 87 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	ղրշ.	8 27
Պորսային գոցուելէն վերջը	»	8 27
Երէկ Բերայի մէջ		— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	8 29
Բարձրագոյն գին	»	8 29 1/2
Նուազագոյն	»	8 29
Կէս օրին	»	8 29 1/2
փոխառութիւն 1863	ֆր.	54
» 1865	»	50
» 1869	»	44
» 1873	»	40
Պօն տիւ Թրէզօր	Անգլ. Լր.	16 50
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	44
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ	»	367
Բաժնեթուղթ Լաւրիօնի	»	81

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	3 22
Գրէտի Ժէնէրալ (Գ. Կ.)	Օսմ. Լր.	6 35
Պանք տը Գօնս	»	5 20

Սու. Շանժ է վալէօր	Օսմ. Լ.ր....	3 25
Թրամուէյ	» » ...	292 1/2
Խնեփիէ եգիպտական		65 05
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ		65 25
Գիշերը գործ չեղաւ		— —
Այս առտու բացուեցաւ		65 30
Կէս օրին նոյն գին		65 30

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղրշ. ...	100
20 Ֆրանքնոց	» ...	87 28
Անգլիական ոսկի	» ...	110 8
Քրիմից	» ...	54 12
Բոլ Իմբերիալ	» ...	90 7
Ռուպլի Թղթադրամ	» ...	9
» արծաթ	» ...	89 30
Ֆիօրին	» ...	9 2
Մէճ. արծ. (տարբ.)	» ...	108 8
Չինգնոց	» ...	102
Մէճիտիէ	» ...	98
Պըլինձ	» ...	800
Թղթադրամ	» ...	2800
Վէյնոց	» ...	103

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ
ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
(ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ)

Առ այժմ չեմ խօսիր եկեղեցականաց վրայ, նոցա մասին ուրիշ անգամ։ Ընտրութեան օրը միայն պատգամաւորաց ընկերացաւ Գ. Արշակ Նահապետեան, Հնդկաստանի Հայոց ներկայացուցիչը։ Գ. Նահապետեան Մակարեան էր, սակայն իւր ընտրողներէն հրահանգ ունէր իւր քուէն Ներսէս Սրբազանի տալ, ինքն ալ պարտաւորեցաւ այնպէս ընել։ Գ. Օտաքելեանի հետ եղած խնդիրն վերջացաւ միայն մայիս 8 ին։ Այդ օրն Պատարագ մատոյց Լուսարար Երեմիա եպիսկոպոսը, որ շատ երիտասարդ է, Արդէն նոյն արարողութեան մանրամասնութիւնը հեռագրած եմ։ Ոչ ինչ ունիմ աւելցնելիք։ Բոլոր պատգամաւորք պաշտօնական զգեստներնին հագած էին, աստիճանաւորք իրենց համազգեստներն, միւսք ֆրաք հագած, ամէնն ալ ձեռնոցներով։

Օդը շատ գեղեցիկ էր, հոծ բազմութիւն մը լցուած էր։ Տաճարին մէջ էին տէրութեան ներկայացուցիչը, Պրօկուրօրը, Շալիկով Երեւանու նահանգապետը և Վաղարշապատի կառավարիչը։ Բոլոր պատգամաւորք զգածուած էին. իրենց դէմքերն աւելի տրտում էին քան ուրախ։ Երդման բանաձեւը կը կարդար երեք չորս բառ Մակար սրբազան և պատգամաւորք իրենց երկու մատերն վեր բարձրացուցած կը կրկնէին այդ երդումը։ Երբ այդ վէհ հանդէսը կը տեսնէինք, այնքան յուզուած էինք որ չէինք կարող ըմբռնել թէ ի՞նչպէս կարելի է որ այդ երդումն ընող պատգամաւորն կարող լինի իւր խղճի հակառակ շարժիլ, իւր ընդունած պատգամն ոտնակոխ ընէ։ Սակայն առ ի՞նչ օգուտ երդում անձանց համար՝ որք պատուոյ զգացումն այնքան բարձր կըմբռնեն, որք իրենց խղճին տէրն են։ Առանց երդումի իսկ այդ պատգամաւորք տարբեր կերպով պիտի չշարժէին։

Երեքշաբթի առաւօտ, մայիսի 8 ին բաւական տարօրինակ առաւօտ մը եղաւ։ Տաճարին սենեակս կը գտնուէի երբ պատգամաւորներէն ոմանք եկան հաճելով զիս կանչել կարեւոր խնդրոյ մը վրայ խորհրդակցելու համար։ Նոյն առաւօտ կառավարութեան ներկայացուցիչներու կողմանէ պատգամաւորաց կը հաղորդուէր թէ՝ Պոլիս ազգին օգտակար ծանրակշիռ դէպքեր կը պատրաստուին և թէ այսպիսի պարագայի մը մէջ Ներսէս սրբազանի Պոլիս մնալն անհրաժեշտ է։ Եթէ Ներսէս սրբազան հեռանայ Պոլսէն՝ հետեւութիւնը վատ կը լինի, ուստի իրենք իբր Հայ պէտք է փափաքին որ Ներսէս Սրբազան պատրիարքական աթոռին վրայ մնայ։

Այս յայտարարութիւնը բաւական շփոթութիւն պատճառած էր. պատգամաւորք շուարած էին։ Եթէ իրենց հաղորդուած տեղեկութիւններն հիմնաւոր էին, շատ պարզ է որ այն ատեն իրենց քուէներն այլ եւս Ներսէս սրբազանի չէին տար։ Որքան ալ իրենք հրահանգ ընդունած լինէին Ներսէս սրբազանի համար քուէարկելու, սակայն գիտէին թէ երբ ազգին կենսական պիտոյքներն պահանջէին Ներսէս սրբազանի Պոլիս մնալն, իրենք պատգամաւորք ո՛ և է պարտաւորութեան պիտի ենթակայ չըլլային իրենց ընտրողաց կողմանէ, իրենց քուէներն Խրիմեան սրբազանի տուած լինելնուն համար։ Բայց կարեւորն էր գիտնալ թէ ո՞ր աստիճան ստոյգ էին իրենց հաղորդուած տեղեկութիւններն։ Ես ոչ ինչ գիտէի. Պոլսէն մեկնելէս ի վեր ո՛չ Պոլսոյ, ո՛չ Երուսաղէմի լրագիրներէ մի հատ չէի տեսած, յորոց կարենայի հաւանական ենթադրութիւն մը յառաջ բերել։ Պատգամաւորներէ ոմանք կ'ըսէին ինձ «Արի՛, մի հեռագիր խփիր Պոլիս»․ բայց իրենց ուզած մտքով հեռագիրն գիտէի թէ ի՞նչ հետեւութիւն կրնար ունենալ։ Արդէն երկուշաբթի իրիկուն ես մեր խմբագրութենէն հեռագիր ընդունած էի։ Ամէնն ալ գոհ էին որ մեր խմբագրութիւնը գէթ գիտակից կըլլար հեռագրաւ Պոլսոյ մէջ տիրած կարծեաց ու համոզմանց, ուստի եթէ Պոլիս ո՛ և է հիմնաւոր տեղեկութիւն մը լինէր, քիչ շատ շօշափելի պատգամաւորաց հաղորդուած տեղեկութիւնը, տարակոյս չկար որ քօղարկեալ կերպով մը ինձ կը հաղորդէին։ Բայց և այնպէս հարկ էր զգուշանալ ելից հնարք մը։ Մի քիչ մտածելէ վերջ հեռագրեցի թէ՝ «Կէս պաշտօնական տեղեկութիւնք կը հաղորդեն որ Ներսէս Սրբազանի անկարելի է կաթողիկոսութիւնն ընդունիլ, Լն»։ Կ'ենթադրէի թէ այս հեռագիրս առնելով՝ մեր խմբագրութիւնը անշուշտ փութով պատասխան մը կուտայ, և ամենուն յոյսը նորա վրայ էր։ Հեռագիրն խփելով անձկանօք կ'սպասէինք պատասխանին, որ հազիւ նոյն գիշերը կրնար հասնիլ։

Երկուշաբթի օր նախ քան չորս ընտրելեաց ընտրութիւնն կատարելը՝ պատգամաւորք մտածութեան ուրիշ առարկաներ ունէին։ Մուրատեան սրբազանի նկատմամբ «կէս պաշտօնական» կերպով տարաձայնութիւններ կային, և այդ «կէս պաշտօնական» տարաձայնութիւններն հաղորդուած էին վերստին «կէս պաշտօնական» ձեւով պատգամաւորաց։ Եթէ պատգամաւորք ըստիպուէին դուրս ձգել Մուրատեան սրբազանի անունն, իրենց ծրագիրներն բոլորովին կը խանգարուէին, մանաւանդ որ Մակար սրբազան տակաւին պաշտօնապէս հրաժարական չէր տուած և իւր վրայ ճնշում կը գործէին եպիսկոպոսք ոմանք։

Ժամը եւրոպական տասնին ժողովոյ բացման կարգը կուգայ. դարձեալ պատգամաւորք հանդիսաւոր կերպով և պաշտօնապէս զգեստաւորեալ կը մտնեն տաճարն, ուր Իջման տեղւոյ երկու կողմն երկու երկար սեղաններ դրուած են, կարմիր կապերտով ծածկուած, գլուխը խաչ և աւետարան։ Պատգամաւորք կը նստին իրենց տէրութենէ ընդունած աստիճանի կամ պատուանշանի կարգաւ, և ոչ թէ իրենց ներկայացուցած գաւառներու կարգաւ, ինչպէս որ հեռագրին մէջ սխալ հասկցուեր էր։ Օրինակի համար մի պատգամաւոր այնպէս կարեւոր ինչպէս «Վրաստանի և Իմէրէթի» թեմին որուն կը պատկանի և Տփխիս, այդ թեմին պատգամաւորը Գ. Արգար Յովհաննիսեան ամէնէն վարը նստած է։ Ռուսական կարգապահութիւնը խստապահանջ է։ Կայսեր կողմէն փոքրիկ խաչ մը աւելի կարեւորութիւն կ'ընծայէ կառավարութեան առաջ պատգամաւորին անձին, քան մի քանի հարիւր հազար ձայներու բազմութիւն մը։ Աշխարհական պատգամաւորաց վերեւ նստած էին եկեղեցական պատգամաւորք իրենց աստիճանին և հնութեան կարգաւ։

Երեւանի նահանգապետ Գ. Շալիկով փափագած էր իբր պարզ հիւր ներկայ գտնուիլ Մայիսի 8ի և 9ի նիստերուն, բայց Սինհոդոյ հաճութիւնը չէր տուած։ Այս անգամ հիւր կուգայ, յաջորդին պաշտօնապէս կրնայ գալ։ Այս նստի մասին ալ երկար չեմ գրեր, զի հեռագրած եմ արդէն և ուրիշ տեղեկութիւններ ալ միւս նամակներուս մէջ ի հարկին գրած եմ։

Մակար Սրբազան պաշտօնապէս տուաւ իւր հրաժարականը, ժողովականաց ամէնուն ալ սրտերն հանգստացան, Նայի Սրբազան չորրորդ ընտրելի կ'ընեն և նիստը կը վերջանայ։

Երբ այս նստին մանրամասնութիւնները կը գրէի հեռագրելու համար, պատգամաւորներէն ոմանք եկան ի մասնաւորի յանձնարարելու որ Մակար Սրբազանի համար շնորհակալութիւններ հեռագրեմ։ Այդ պատգամաւորներն որ այնքան կ'երկնչէին Մակար Սրբազանէն, երբ սա ինքնաբերաբար հրաժարեցաւ, անմիջապէս գործով ցոյց տուին թէ ո՛ և է անձնական նպատակ կամ թշնամութիւն չունին, այլ իրենց համար կը բաւէ որ ազգին կամքը յարգուեցաւ։ Լաւ օրինակներ ամենուս համար։ Ժողովուրդին պաշտօնեայներն շատ կը շահին բարոյապէս, երբ ամէն անգամ կը ղրկեն իրենց նպատակներն, որպէս զի յարգեն ժողովուրդի կամքն։ Ժողովուրդի ներկայացուցիչներն ալ պէտք չէ բնաւ երբեք վրէժխնդրութեան ոգւով վարուած լինին, և այն օրն որ կը հասնին իրենց կէտ նպատակին, այն օրէն պարտաւոր են ամէն ժամանակէ աւելի խոհական լինել և զգոյշ։ Վէրքերն սպեղանիի կարօտ են և սիրալիր հաշտութիւնը միակ դարմանն է այդ վէրքերու։

Երեքշաբթի օրն բաւական վարանոտ վիճակի մէջ էինք. ի՞նչ լուրեր պիտի գան Պոլսէն։ Ոչ միայն իմ հեռագրիս պատասխանին կ'սպասէինք, այլ նաեւ կ'ենթադրէինք թէ գուցէ Ներսէս Սրբազանէն եւս անախորժ հեռագիր մը գայ։ Մայիս 6ին երբ Էջմիածին հասնելով տեղեկացայ թէ նոյն առւր ժողովին մէջ մերժուեր է Ներսէս Սրբազանի հրաժարականն առ Մակար սրբազան ուղղեալ, փութացի ինչպէս միւս տեղեկութիւններն նոյն եւս սա հեռագրել Պոլիս։ Սակայն նախ քան հեռագիրն զրկելս պատգամաւորներէն ոմանք ինձ ըսին որ չհեռագրեմ Պոլիս թէ՝ Ներսէս Սրբազանի հրաժարականն մերժուեցաւ։ Պատգամաւորք կ'երկնչէին թէ՝ Ներսէս Սրբազան տեղեկանալով թէ իւր հրաժարականը մերժուեր է, գուցէ հեռագրով նոր հրաժարական մը եւս ղրկէ, որով իրենք դժուար կացութեան մատնուին և հականերհակք ուժ առնուն. սակայն ես չուզեցի ո՛ և է կերպով համակերպիլ այդ յանձնարարութեան, զի իմ յատուկ պատճառներս ունէի։ Ես Էջմիածին գնացեր էի իբր թղթակից և ոչ թէ իբր գործիչ։ «Ես թղթակցութիւն ընելու եկած եմ կ'ըսէի և ոչ թէ քաղաքականութիւն, հետեւաբար ինչ որ մեր թերթին օգտակար է, իմ պարտքս է նախ զայն ընել։» — Երկրորդ՝ չէի կարծեր որ Ներսէս Սրբազան իմ հեռագրիս կարդալով կարենայ նոր հրաժարական խրկել։ Ներսէս Սրբազան իւր հրաժարականը պաշտօնական կերպով Մակար Սրբազանի խրկած է, և ինքն Մակար Սրբազան երբ պաշտօնական կերպով հաղորդէ իրեն թէ հրաժարականը մերժուեցաւ Ազգային ժողովէն, այն ատեն միայն Սրբազանը կարող էր հրաժարական խրկել կամ չխրկել։

Իմ պատճառաբանութիւններս բաւական էին և ինձ առաջարկութիւն ընողներն ալ համոզուեցան այսմ։ Բայց կ'երեւի թէ Պոլիս ուրիշ կերպ մտածեր են։

Մի կէտ կայ որ մոռցայ յիշելու վերը։ Վերջի օրերս ջերմ հակառակորդաց ոմանք ինձ ըսին թէ՝ Մակար Սրբազան արդէն գիտէր թէ երբ ինքն կաթողիկոս ընտրուի, ո՛ և է հերձուած չպիտի տիրէ Թուրքիոյ և Ռուսիոյ Հայոց միջեւ, և Թուրքիոյ Հայ եկեղեցականութիւնը զինքն պիտի ճանաչէ։ Այս յայտարարութիւններն եպիսկոպոսաց ոմանց կողմանէ գրուած են եղեր առ Մակար Սրբազան, և նախ քան իմ Էջմիածին հասնիլս Մակար Սրբազան Պոլսոյ եկեղեցականաց գաղափարներուն կատարելապէս վերահասու եղած է։

Անտարակոյս ես չեմ կարող այնքան անքաղաքավար լինիլ մինչեւ ըսել թէ՝ մեր ընդդիմադիրք կարող են սուտ խօսիլ այսպիսի պարագայի մը մէջ, սակայն կրնամ առանց մեղանչելու ընդդէմ այն քաղաքավարութեան և բարեկրթութեան օրինաց զոր պէտք է յարգել, ամէն ժամանակէ աւելի երբ գործ ունինք կարծեաց հակառակորդաց հետ, ըսել թէ՝ մինչեւ «մայիս»ի 8 այսպիսի տեղեկութիւն մը չէր հասած Էջմիածին, Կարելի է որ մայիսի 8ին երեքշաբթի երեկոյին հասած լինի այն թղթաբերով, որով նոյն երեկոյին հասաւ ապրիլ 17 թուով, Ք. Ե. ստորագրութեամբ «յայտարարութիւնը» և ինձ հաւանական կը թուի թէ՝ այդ «յայտարարութիւն»ը խրկողներն միանգամայն այդպիսի նամակ գրած լինին Մակար սրբազանին։ Սակայն Մակար սրբազան կարող էր այնքան կարեւորութիւն ընծայել այդ նամակներուն, որքան ընծայեցին այդ «յայտարարութեան» որու մասին վաղը կը խօսինք։ Այսչափ ըսեմ թէ՝ այդ յայտարարութիւնը՝ Ապրիլ 17 ին տպուած՝ Մայիս 8ի գիշերն կը հասնէր Էջմիածին, մինչ ես Պոլսէն Ապրիլ 21ին մեկնած, և մի շաբաթ ալ Թիֆլիզ անցուցած ըլլալով, Մայիսի 6ին արդէն Էջմիածին էի, ուստի հաւանականութեան հակառակ չէ որ այդ նամակն ալ բաւական ուշ հասած լինի։

Ա. ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ՎԱՆՔ ԵՒ ՎԻՃԱԿ

Ազգային Սահմանադրութեան կանոնաց համեմատ մէկ տեսակ գաւառական վարչութիւն ունիմք վիճակաց համար, և այդ գաւառական վարչութիւնն ալ միապէս կեդրոնական վարչութեան ձեւով կազմուած է (Տես Ազգային Սահմ. յօդ. 96, 97 և 98)։

Հաւասարութիւնը լաւ բան է, և Սահմանադրութիւնն ալ երբ հաւասարութիւն կը քարոզէ, ուղիղ սկզբունք մը կը պաշտպանէ։ Միւս կողմանէ սահմանադրութեանց ընդհանուր հոգին իւրաքանչիւր հասարակութեան կամ անհատի գործունէութեանը ասպարէզ մը սահմանելով, անոր ուժերը կրկնելու կը ջանայ, և ապակեդրոնացման գրութեամբ իւրաքանչիւրը իւր գործոյն պատասխանատու կ'ընէ և հետեւաբար նոցա բաղձանքը կը զօրացնէ և աշխատութեան կը յորդորէ։ Անհնար է ուրեմն Ազգ. Սահմանադրութեամբ գծուած գաւառական վարչութեան կերպը չգովել։

Սակայն գործադրելու համար դժուարութիւնք անհամար են, և այսօր իսկ հաշուեալ 65 վիճակներէ քանի՞ն մէջ օրինաւոր գաւառական Վարչութիւն կը գտնեմք. — շատ քիչերուն մէջ. և պատճառներն ալ յայտնի են։

Սահմանադրական Վարչութիւն մը ազգային կարող կեդրոն մը կ'ենթադրէ, յորում գտնուին բաւական թուով անձեր՝ Ընդհանուր, Կրօնական և Քաղաքական ժողովներ և օժանդակ խորհուրդներ կազմելու և երկու տարին մէկ փոփոխութիւններ կատարելու. Արդ՝ մեր վիճակներէն շատերը այդպիսի կեդրոն մը չունին։

Սահմանադրական վարչութիւն մը արտաքին և նիւթական միջոցներ կ'ենթադրէ, որովք հնար լինի վարչութեան գլուխ մի և պաշտօնեայներ և հանդերձանքներ ունենալ. Իսկ մեր վիճակներէն շատեր փոքրիկ են և միջոցներէ զուրկ։

Սահմանադրական վարչութիւն մը քաղաքական կատարեալ յարաբերութիւններ կ'ենթադրէ իւր պէտքերը կարգադրելու համար։ Այդ մեր վիճակներէն շատեր պարզ տեղականութեանց մէջ կը մնան, և պարտաւոր են կառավարչութեանց և կուսակալութեանց հետ յարաբերութեանց համար առաջնորդի միջամտութեան դիմել։ Եւ որովհետեւ առաջնորդ առաջնորդի հետ յարաբերութիւն չունին, ուստի կը պարտաւորին նախապէս կեդրոնին դիմել, և կեդրոնն ալ խնդիրը միւս առաջնորդին կը հաղորդէ, որ է աւելորդ աշխատանք, աւելորդ ծախք և ընդունայն ժամանակի կորուստ։

Աւելի երկար ցուցմանց հարկ չէ մնալ, որպէս զի ընթերցողը համոզիմք թէ մեր գաւառական վարչութիւնք անյարմար կերպով կարգադրուած են, և իրենց բնութեան հարկէն անպտուղ և անյաջող մնալու դատապարտուած։ Եւ եթէ արդարութիւնը պէտք է խոստովանիլ, անիրաւեմք երբ այս կամ այն առաջնորդին անփութութեան կամ անկարութեան կը վերագրեմք ինչ որ կարգադրութեան բնական հետեւանքն է։

Շատոնց ի վեր կը խորհուի այդ անտեղութեան դարման մը ընել, և միակ դարման կը տեսնուի գաւառական վարչութիւնները գործելու կարող վիճակի վերածել, տկարները միացընելով և զօրաւորները տարածելով, սակայն այդ խորհուրդը գործադրելու ալ կերպ կերպ արգելքներ կը գտնուին։

Նախ կը մտածուի թէ վիճակները միացնելով հաշուաւոր 65 թիւը կը կը նուազի և կաթողիկոսական ընտրութեան մէջ տաճկահայոց քուէն կը քիչնայ, երբ այն թէ 65 թիւը պահելով մեծամեծ օգուտներ տեսնուած լինին, կամ թէ Ռուսահայոց և Պարսկահայոց վիճակներուն 9 թիւը գերազանցելու համար 20–25 վիճակ ունենալն բաւական չլինէր։

Դարձեալ կ'առարկուի թէ եկեղեցական կանոնք չեն ներեր որ առաջնորդ եպիսկոպոս մը ուրիշ առաջնորդ եպիսկոպոսի ենթարկուի. իբր այն թէ եկեղեցին չունէր եպիսկոպոսի և արքեպիսկոպոսի աստիճանները. կամ թէ հնար չլինէր երկրորդական վիճակներու գլուխը վարդապետներ պահել, որք այժմ առաջնակարգ վիճակներու իսկ առաջնորդութեան կը կոչուին անխտիր և անարգել։

Կը զրուցուի և թէ գաւառական ժողովուրդք սաստիկ յարած են իրենց բաժանման և չեն հաւանիր ուրիշ գըլխաւոր վիճակի ենթարկեալ լինել։ Այլ այս դժուարութիւնն ալ հիմնական չէ. վասն զի այժմ իսկ Բասենցիք և Բըգնցիք զիրենք Կարնեցի կը կոչեն, և Խլաթցիք և Սասունցիք իբր Մշեցի կը ներկայանան, և ենթարկութենէ չեն խորշիր։ Միւս կողմէն միթէ ամեն պարագայի մէջ գաւառացի այս կամ այն ժողովրդեան կամաց կը հետեւիմք որ կենսական խնդիրները անարգեմք անոնց հաճոյ երեւելու համար։ Եւ վերջապէս յիշատակեալ ընդդիմութիւնը ոչ ընդհանուր է, այլ մասնաւոր քանի մի նշանաւոր քաղաքներու համար (զորօրինակ Արաբկիր և Ակն), որք թէպէտ քաղաքայնաբար բարձր դիրք չունին, այլ աւանդութեամբ ազգային նշանաւոր դիրք կը վայելեն վասն զի իրենք իրենց կը բաւեն։

Մեք կ'ըսեմք և կը պնդեմք թէ Գաւառ. Վարչութիւնք գոհացուցիչ կացութիւն պիտի չունենան, եթէ անոնց կազմութեան և կարգադրութեան վրայ հիմնական տնօրէնութիւններ չկատարեմք, և յարմարաւոր տրամադրութիւններ չհաստատեմք։

Նախ, չնչեմք քանի մի աննշան և անկարեւոր տեղեր վիճակներու ցուցակէն ջնջել, և փոխանակ քանի մի կարեւոր տեղեր ալ իբր յատուկ վիճակ կազմեմք, և իբր օրինաւոր վիճակ կազմակերպեմք։ (Առ այժմ անուններ յառաջ չեմ բերեր մասնական խնդիրներու չմտնելու համար։)

Երկրորդ, հիմնաւոր և վճռաւոր վիճակները երկու աստիճանի վերածեմք, կամ առաջնակարգ և երկրորդական անուններ տալով, և կամ (որ յաւագոյն է և սովորութեան ալ համաձայն) գլխաւորներուն Մեծ վիճակ անունը յատկացնեմք հաստատուն կերպով, ինչպէս և մեք պիտի ընեմք այս յօդուածոյ մէջ Մեծ վիճակ և Յարակից վիճակ անունները տալով ըստ պատշաճի։

Երրորդ, երբեք չեմք պնդեր որ լոկ կուսակալութեան քաղաքները իբր մեծ վիճակ նկատուին, այլ քաղաքական դիրք հետ ազգային դիրքն ալ կշռուի և ըստ այնմ որոշուի, մանաւանդ որ քաղաքական յարաբերութեանց մէջ կառավարչական իշխանութիւնն ալ բաւական է տեղական կառավարութեան համար, և շատ ցանցառ են կուսակալութենէ առ կուսակալութիւն դիմելու առիթները։

Չորրորդ, Սահմանադրական գաւառական վարչութեան կատարեալ գործադրութիւնը, ընդհանուր վարչական և օժանդակ ժողովներով, միայն մեծ վիճակներուն մէջ հաստատուի և ի շնորհս այդ կատարեալ և հետեւապէս վստահելի կազմակերպութեան՝ մեծ վիճակը իրեն յարակից տրուած միւս վիճակներուն վրայ հսկողութիւն ունենայ մանաւանդ քաղաքական մասին մէջ։

Հինգերորդ, յարակից վիճակներն իբր որոշ և յատուկ վիճակ ճանչցուին եկեղեցական առմամբ, և անոնց առաջնորդք կատարեալ հովուութեան իշխանութիւնն և իրաւունքը վայելեն։ Սահմանադրական առմամբ միայն վարչական խառն ժողով մը ունենան իբր առաջնորդին օգնական, և մեծ վիճակի հաստատութեամբ և հսկողութեամբ և կեդրոնին վաւերացմամբ պաշտօնին վարեն։ Քաղաքական առմամբ կատարեալ կախում ունենան մեծ վիճակէն և անոր դիմեն և անոր հրահանգ ընդունին։ Յարակից վիճակը ներկայացուցիչ ունենայ Մեծ վիճակին սահմանադրական ընդհանուր ժողովին մէջ։

Որչափ մէկ կողմէն մեծ վիճակներու կազմաւորութեան օգտակարութիւնները կը տեսնեմք, նոյնչափ միւս կողմէն յարակից վիճակներուն շատնալը կը պաշտպանեմք։ Փորձով գիտեմք և փորձով չգիտցողներ մտքով կարող են իմանալ, թէ անհնար է որ մէկ եկեղեցական մը որչափ և ժիր եռանդուն լինի, կարենայ հասնիլ իրարմէ օրերով հեռու և գաւառակներով բաժնուած գիւղերու, տեսնէ և խընամէ անոնց պէտքերը, խրատէ և քարոզէ, հովուէ և յանձանձէ հարիւրէ աւելի հայաբնակ գիւղեր։ Այդ առթիւն մէջ մեք իսկ հարկ կը տեսնեմք որ այսպիսի տեղեր, եթէ չկան, յարակից վիճակներ բաժնուին և յատուկ առաջնորդներ անուանուին վարչական խառն խորհուրդով և ամեն իրաւունքներով։

Նախընթաց յօդուածով վանքերու և վիճակներու փոխիս յարաբերութեան դրութիւնը կը նշանակէինք կատարեալ բաժանման և կատարեալ միաւորութեան դրութեանց դէմ, և եթէ այս յօդուածով վիճակներու փոխիս յարաբերութեանց վրայ խօսեցանք, նպատակնիս նոյն ոճով վանքերու և վիճակներու յարաբերութիւնն ալ բացատրել է։

ՏԻՐԱՅՐ

ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ
ԿԻՆՃ

Մուշէն դէպ ի արեւմտեան հարաւային կողմը լերանց մի երկար շարքի մէջ Սասնոյ հիւսիսային կողմը կ'իյնայ Կինճի գաւառը, որ այժմ միւթէսարըֆութիւն է Բաղիշոյ կուսակալին իշխանութեան ներքեւ։

Լերինք. Խոշոր երկար և ձիւնապատ և քարքարուտ ջրերով լեռները կ'բաժանեն զԿինճ Տարօնոյ երկրէն, և Բեշիրի անանցանելի ու դժուարամատոյց լերինք՝ Սասնոյ շըղթայներէն։ Ամբողջ Կինճի մէջ 1/4 ժամ տարածութեամբ հարթ երկիր չգտնուիր, և խեղճ երկրագործք ամենայն աշխատութիւ կը վարեն 1/10 արտավար հողեր, որք Մշոյ դաշտին մէջ խոպան կ'մնան. եզներով հերկ ընել կարելի չեղած դժուարին տեղերն այր կամ կին գիւղացիք բահով բրիչով հերկ կ'ընեն. Կինճի հողերը այսքան կոշտ և կարծր չեն։

Գետք. Եփրատայ մի մեծ և կարեւոր ջուրը, Արածանի, զ'Ալաշկերտ, զ'Հանթաշ, (Հայեաց գաւառ) զ'Մանազկերտ, զ'Ապահունիս (Պուլանըխ) զ'Վիճապածոր և զ'Մշոյ դաշտ հեղեղելէն և իւր այս ընդարձակ և ոլոր մոլոր ընթացքին մէջ անհամար գետակներով և վտակներով լայնցնելէն զկնի կ'մտնէ Մշոյ դաշտի Գզըլ-Աղաճ գիւղին քովերէն Կինճայ սամուր չղթայից մէջ պրկուելով և խոր սահանքներ կազմելով. Արածանի մինչեւ Կինճ հանդարտաքայլ է, ուր իւր սովորական հեզութիւնը թողլով սահուն մի ընթացք կ'առնու։

Կինճայ լեռներէն և ամէն կողմէն, մանաւանդ գարնան ժամանակ, խելայառոյս ընթացքով գետեր և վտակներ կ'վազեն Արածանւոյ մէջ. Թող ընթերցողը երեւակայէ երկու ծայրէն երկու քարերու վրայ ձգուած մէկ մէկ նուրբ սիւներ, որոց վրայ ցիր ու ցան տարածուած կան մացառներ, Ասկոյ թշուառ ճանապարհորդը ստիպուած է այդ կամուրջին վրայ ձօնուելով անցնիլ՝ միւս կողմը առջեւը նայած ժամանակ ուշակորոյս գետին մէջ իյնալու և չնայած սպանուն մի ողբալ զայլով գետառոյն լինելոյ վտանգը ունենալով միշտ իւր աչաց առջեւ։

Արածանին Կինճը դարձեալ երկու մասի բաժանելէն զկնի կ'անցնի Չապաղջուր, որ կ'բաժանէ Կինճը. Չապաղջուրի առջեւ կարծես Արածանի իւր սեղմումներէն հանգիստ կ'առնու և կ'տարածուի ճապաղելով ամբողջ դաշտին մէջ։ Երբ ուղեւորը լեռնական Հայուն կ'հարցնէ թէ Չապաղջուր ո՞ր է, լեռնական կոշտ և կոկորդ—ունդային մի արտասանութեամբ «ինչա Ճապաղջիւր, տես թէ ջիւրը, ի՞նչ խա ճապլեր է» պատասխանեց։

Պատմական. Քրիստոսի 527 թուին Լեւ... Մեծն Յուստինիանոսի ժամանակ Յունաց և Պարսից մէջ պատերազմներ ծագելով՝ Յուստինիանոս Հայաստանի Յունական բաժնի նախարարները կարգի դնելով՝ անոնց վրայ իշխան և զօրավար դրաւ Տաճատ նախարարը, որ ճարտար պատերազմող և յամենայնի յաջող մէկն էր, և որում Յուստինիանոս կնութեան տուաւ Թէոդորայ թագուհւոյն քոյրը՝ Կոմիտոնէ. Տաճատ այսպէսով լաւ պաշտպանեց Յունաց բաժնին արեւելեան կողմը։

Ճիշդ այս ատեն էր որ Չորրորդ Հայոց Հաշտենից գաւառին կողմերը Կիթարիժ ամրոցին մէջ Յուստինիանոս զօրավար մի կարգեց։ Այդ ամրոցը հնչեցաւ այս կրճատմամբ Կիթարիճ։

Դարձեալ Մարիանոս եպիսկոպոսը կ'ստորագրէր «Մարիանոս անարժան եպիսկոպոս Գեթարիճոյ աշխարհին Հայոց». ուրեկից կուգար Գեթարիճոյ, Կիթարիճ կամ Կիթարիճ անունը, որ հետզհետէ աղաւաղելով Տաճկերէն Կինճ անունն է առեր։

Ինչպէս Կոմոս լեռը, Կոմոս (գուցէ Կոմոս) գիւղը և այլ յանուանէ տաճարներ եւն. կ'հաստատեն թէ Հայոց աշխարհին այս մասին վրայ Յունական բաւական երկրպագութիւն եղած է։

Բնակիչք. Կինճի լերանց բնակիչները կը կազմեն գլխաւորապէս Քիւրտեր, որք Զազա կ'կոչուին և յետոյ Հայք։

Զազաերէնը գլխաւորապէս Քրդերէնի մէկ ճիւղը կամ լաւ եւս մի աղաւաղումն է, այնպէս որ մի հասարակ քրդախօս ոչինչ կ'իմանայ, երբ զազաերէն խօսուի իրեն։

Հայք խառն ընդ Քուրդս և Զազայս կը բնակին այս լերանց մէջ. ուր որ պատահեցայ, բոլորն ալ անզգային և անիմանալի մի արտասանութիւն ունէին. տաժանելի մի ճանապարհորդութեան վաստակք և արագ ուղեւորութիւնս չը թուլացուցին ինձ մի փոքր ինչ ճաշակ տալու Կինճի Հայ լեռնականի լեզուին վրայ. միայն Կինճի, Լըճէի և Տիգրանակերտի կողմերը մանկան «տխմար» համասեռ միանգամ բառին վրայ կը հրաւիրեմ բանասիրաց ուշադրութիւնը. տխմար յօդնակին կը լինի տխմարներ կամ ըստ պարսկական լեզուի թըխմաններով կրկին յոքնակի եղած։

Կինճի գիւղերը բաւական գեղեցիկ դիրք ունին մանաւանդ լեռանց կողերուն վրայ, իսկ տանց դռները մէկ մեթրէն աւելի բարձր չեն, ուստի ձիերնիս միշտ տանց առջեւ բացօթեայ պահել ստիպուած էինք։

Ընդհանրապէս Կինճի ամբողջ ազգաբնակութիւնը խիստ աղքատ է. երկրագործութիւնը կարելի չէ քանի որ ամբողջ երկիրը լեռնոտ և քարոտ է. տեղ տեղ փոքրիկ արտերու մէջ միայն կորեկը կը յաջողի. ուստի ժողովուրդը, որ բնաւ երկրէն դուրս ելած չէ, ցորենի հացի վրայ գաղափար չունի, Պէյեր կը տիրեն երկրին վրայ, և դժգոհ կ'ըլլան լուրիններն Հայուն չափ Պըժուարին չէ գուշակել թէ իր կը բարեփոխի։

Հայք ընդհանրապէս հիւր բացատրելի է այն եռանդը և այն բանքը, որով կը շրջապատէին զմեզ և լինելնիս կ'իմանային։

Հին երեւելի գերդաստաններէ շատ Հայեր կան, որք այժմ օտարացեր են և կամ բոլորովին խեղճ. Կինճի բերդէն 2 ժամ հեռաւորութեամբ Արտաշէն (Ալգիշէն) գիւղին Պարոնեան հին և մեծ գերդաստանի գլխաւորը տեսայ, որ ամենեւին խեղճ և թշուառ էր. այն տան անդամները մեծաւ մասամբ Մշոյ դաշտի գիւղերը և Կինճայ լեռները տարածուած են պահելով իրենց հին ժառանգական անունը։

Ամբողջ Կինճայ մէջ միայն հինգ քահանայ կայ. քահանայի պակասութեան պատճառաւ պսակ, մկրտութիւն և նշխարք առնելու եկեղեցական խորհուրդի կը կատարուին, Բեշլուք մէջ, ուր բաւական թուով Հայ գիւղեր կան, չորս տարիէ ի վեր ամենեւին հոգեւորական մէկը պատահած չը լինելով, ժողովուրդը միշտ անմխիթար մնացած է և երբ փափաքանօք կը հարցնէին ինձ թէ քահանայ կամ վարդապետ չե՞մ, բացասական պատասխանիս վրայ խեղճերը «Էօ ասօրոսները ալ ձըւեր ենք, ոլ պետքերը ծնէինք» կ'ըսէին լալով. ուխտեցի այս օրէն մէկ ժամագիրք պահել քով։

Թող ընթերցողը չը զարմանայ երբ ըսեմ որ երկու խօսակիցք դիրարկանեն «աղջիկս տուր», «աղջիկդ առիր»ով լոկ, երկու երեք զաւակներ ալ կ'ունենան, յետոյ երբ պատահի մի քահանայ՝ նորէն կը պսակուին և հրացումի լսեցի որ տակաւին չէ պատահած մէկը որ կնոջթող լինի. պսակի խորհուրդի հետ և քահանայն կը մկրտէ 1-2 երախաներ, և 4-5 տարեկան մի տխմար (տղայ) իւր ծնողաց հարսանեաց հանդիսին ներկայ կը գտնուի։

Քահանայի պակասութեան ժամանակ հարսանեաց ատեն երբ չէ կլս մի կամքուրդ. մոլլա մի պատահի, պսակի խորհուրդը ըստ մահմետական ծիսի նորա միջոցաւ կը կատարուի և օրինակներ պակաս չեն։

Երկու քիչ շատ կարդալ գիտցող երիտասարդներ՝ Արտաշէնցի Նազարէթ Թ. Մարգարեան և Պաղտասար Տ. Ղազարեան՝ գնալով մերձակայ մի նշանաւոր վանք կամեցեր են քահանայ ձեռնադրուիլ վանահայր Սրբազանէն, որոյ անունը չեմք ուզեր տալ գերեզմանաւոր չլինելու համար, սակայն չեն յաջողիր, զի աղքատ են եղեր. խեղճերը ճարելով ճարճկելով երկու Օսմ. ոսկի տալու յանձնառու եղեր են, սակայն հոգեւոր սրբազանէն «մօրդ երկու ոսկի ծախք «կ'ընէ քիրղէ հարսնիք մը կերթայ, Քրիստոսի հարսնիքըին երկու ոսկիով գա՞լ կ'եղնի՞»։

Կինճի 5-600 տնէն աւելի Հայ ժողովրդեան նիւթական և բարոյական վիճակաց վրայ Պատրիարքարանի և ազգին ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ. այցելու բանիբուն մի վարդապետ շատ հարկաւոր է այս լերանց մէջ։

Հռչակաւոր Ս. Կարապետի վանքէն կայ մի վանահայր—առաջնորդ այս կողմերը, որ կարծեմ ժողովուրդը հովուելէն աւելի վանքին պտղին և հոգեբաժինը ժողովելոյ պաշտօն ունի։

Քաղաքական [illegible]։ — Կինճի բերդը, ուր կը նստի միւթէսարըֆը, երեք կողմէն ժայռերով և մէկ կողմէն Արածանիով շրջապատեալ խոր կիրճի մը վրայ շինուած է, և որ սակայն բնաւ շէնելու և ծաղկելու յարմարութիւն չունի. ունի 40 տուն քուրդ բնակիչ, որոց կէսը պէյեր են, հին աւատականութեան թշուառ մնացորդք. ինձ ընկերացած ոստիկանն ալ պէյ մ'էր ցնցոտիներ հագած և 10 ղշ. ռոճիկի կարօտ. բայց պարծանօք կըսէր թէ «Էզ պէկ էմ» (Ես պէյ եմ)։

Կինճի գաւառակներն են 1⁰. Կինճ 34 գիւղերով, որոց գլխաւորներն են Կինճ 40 տուն քուրդ. Կծառ 15 տուն քուրդ, 16 տուն հայ. Փառխօ 15 տուն քուրդ, 17 տուն հայ, ուր եօթ եկեղեցեաց աւերակներ կ'երեւին. Ճանառ կամ Ճանիկոռ 35 տուն հայ, 5 տուն քուրդ. Նորէկ, Խոչէր, Արծնէ, Հին գեղ, Տանջառ, Կըմառ և Տէրէ սօր (կարմիր եկեղեցի)։ Սոյն գաւառակին 34 գիւղերու մէջ կան իբր 498 տուն քուրդ և 150 տուն հայ. սակայն գիտնալ պէտք է որ հայ տներ բազմաթիւ են և 1 տուն հայ հաւասար է 3 տուն քուրդի։

2⁰. Նահիէի Եղէքէ. 15 գիւղերով, ուր կան 135 տուն քուրդ և 30 տուն հայ. գլխաւոր գիւղերն են Տօրբէէնէ Կինճի-Լըճէի ճամբուն վրայ, որ ընդարձակ և գեղեցիկ մի գիւղ է ծառազարդ. մօտը բլրին վրայ կայ մի շէնք կանգուն և կամարակապ, որոյ մէջէն կը բացուի մի ընդարձակ քարայրի դուռ, որոյ վրայ բնակիչք զանազան աւանդութիւններ ունին։

3⁰. Փէչէր 30 գիւղերով, ուր կան 404 տուն քուրդ, և 135-150 տուն հայ. գլխաւոր գիւղերն են. Անթէ 7 տուն քուրդ, 7 տուն հայ. Պառառ, Մըրղաք 30 տուն հայ, 1 տուն քուրդ. Հաղտարաս, Ըռեօ 45 տուն հայ Նորշէն 30 տուն հայ. Վարդաւոկ, Անտղոռ, Դարման։

Փիչէրի քով կայ նաեւ մի ուրիշ մաս Փիչէրի, որ բոլորովին քրդաբնակ 13 գիւղ ունի 240 տուն բնակչօք։

4⁰. Մէնէշկէռ (Նահիէ). Պօկլան 12 տուն հայ, 40 տուն քուրդ. Ղարաղա 25 տուն հայ։ Ջերմըկօռ իբր 17 գիւղ՝ 50 տուն հայ և 256 տուն քուրդ բնակչօք. Պօկլանի եկեղեցին այրած են քրդեր անցեալ տարի։

5⁰ Կեօշէկ (Նահիէ). Թիւ գիւղօրէից 34. 555 տուն քուրդ և 64 տուն հայ. գլխաւոր գիւղերն են, Օձնառ 40 տուն հայ և 6 տուն քուրդ. Ածչան ուր 15 տուն քուրդ կան միայն, սակայն հայոց ընդարձակ գերեզմաններ կան. Սօչեօ, Պաշէկ 20 տուն քուրդ. Թօռիլեան 44 տուն քուրդ և 6 տուն հայ կայ հոս հինաւուրց մի եկեղեցի. Ցօխուեչօռ 10 տուն քուրդ. Գառղը պալըր 40 տուն քուրդ. հոս ընդարձակ գերեզմաններ կը գտնուին հայոց. Ալէ ֆէրան 10 տուն քուրդ 5 տուն հայ. ունի հինաւուրց մի գեղեցիկ եկեղեցի։

[illegible]

ԲԱԲԱՅԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվէրփուլէ, Միջերկրականէ եւ Օտեսայի մէջ
կանոնաւորապէս բանող
ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թօնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պրքս
Արարատ	2,500	Բոմըրս
Արքադիա	2,500	Քրուիքշանք
Լաքոնիա	2,500	Ուիլքս
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Բուլկարիա	2,800	Ֆօթըրկիլ

Մաքետոնիա շոգենաւն յուլիս 28ին Լիվըրբուլէն աստ կ'սպասուի։

Այս շոգենաւք կըն ճամբորդներ ալ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվէրփուլի եւ Միջերկրականի մէջ բանող
շոգենաւք

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Փանոքուս	4200	Օգիգիա	3000
Ֆարոս	4000	Ներթիս	3000
Օսմանլի	4000	Բերա	3000
Մեսոպրիա	3250	Ատլանտիք	1700
Թեպէ	3250	Լոտոս	800
Մակտալա	3250	Օլինտա	800
Մարէօթիս	3250	Սեփիլ	700

Բերա շոգենաւն օգոստոս 3ին Բոմբէյէն աստ պիտի գայ Լիվըրբուլ ուղեւորելու համար։

Օսմանլը շոգենաւը օգոստոս 2ին Լիվըրբուլէն աստ կսպասուի։

Վերոյիշեալ շոգենաւք ընդարձակ յարդարուած են ճամբորդներու համար

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ Ե. ԸՆԿ.
Գործակալք
Մէյտանճըք փողոց, Պօվի
Տնօրէնութիւն, Լիվըրբուլ
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ Ե. ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

ՔԻՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որք տեւը նոյն ժ'անդամ կը բանին Լիվէրփուլէ եւ Միջերկրականի մէջ.

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալեփփօ	3,000	Նամիթ	2,500
Պոթնիա	4,600	Բավոնիա	5,000
Պաթավիա	3,800	Բարթիա	3,200
Գալաբրիա	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սէրվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սկիթիա	4,600
Գադալոնիա	4,700	Սարակոսա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տէմէրարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Մորոքքօ շոգենաւը, նաւապետ Պրաուն, Լիվըրբուլէն աստ եկաւ այսօր այլ եւ այլ բեռներով, եւ փութով պիտի վերադառնայ ի Լիվըրբուլ։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ
Գործակալք
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվէրփուլէ եւ Սեւ-ծովու մէջ.

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆավոնեան	3700
Ալզասիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթենեան	2500	Իպերիան	5500
Արապիան	3700	Իլիրիան	5500
Բավարիան	6000	Իստրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սիպրեան	2000	Լիսպոն	800
Տօրրոյ	700	Օքրոթայ	700
Էճիբշըն	3700	Բէրսիան	3800
Ֆապիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆալերնիան	3700	Վիրճինեան	6800

Ալճէրեան շոգենաւը, նաւապետ Լառուբէնսօն, Օտեսայէն աստ հասաւ եւ վաճառք ընդունելու պատրաստ է Լիվըրբուլի համար, ուր պիտի մեկնի ամսոյս 22 ին։

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվըրբուլի եւ Պօտընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեզուկէ ըստ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Նէնի Միլլէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվըրբուլ

Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլերի:
Սիրա, Ս. Մ. Մաւրոկորտատոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդոլ եւ ընկ.

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ընդ մէջ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի
ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէանտրօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4.300
Արկօ	1,300	Մարսալա	2,500
Պասսանօ	3,500	Միլօ	2,000
Պորոտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրա	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիպսօ	2,500	Օդրանդօ	4,500
Գամէօ	2,400	Օդդօ	2,000
Գադօ	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գօմօ	2,700	Բալէրմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բասդըր	1,700
Տօմինօ	1,800	Փիզօ	2,800
Էրասօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Էրադօ	2,600	Րինալտօ	3,200
Ֆալքօն	800	Րօլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Րօմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Րօմէօ	3,500
Կայիլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կիդանօ	2,200	Սափֆօ	2,000
Կօզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրօտնօ	2,200	Սօրէնդօ	4,300
Համլօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպէր	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճէսօ	2,300	Վանտալօ	3,600
Քէլսօ	2,000	Վէնտօ	3,600
Քօմօ	2,200	Զէպրա	1,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	140

Րօլլօ շոգենաւն Անգլիայէն աստ հասաւ եւ խիր բեռն աստ պարպելէ յետոյ Օտեսա պիտի ուղեւորի։

Թիկէր շոգենաւն Անգլիայէն ամսոյս 16ին մեկնեցաւ Կ. Պոլիս եւ Օտեսա երթալու համար։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17–18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Մարսիլիոյ եւ Բօնթի մէջ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամէն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղեւոր եւ ապրանք ուղեւորուին

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Մէօզ։

Նաւալչէքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈԹԻ ԲՐՊՈՒԼ
Մումհանէ փողոց, թիւ 141

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ
ԱԶԴ

Պայրամի առաջին օրն առաւօտեան ժամ 10ին շոգենաւ մը Աթենիայէն կամուրջ պիտի երթայ Էմիրկեան, Պօյաճքէօյ, Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնաւուտգիւղ, Գուրուչեշմէ, Օրթագիւղ եւ Պէշիկթաշ հանդիպելով։ Նոյն օրն առաւօտեան ժամ 10–15ին շոգենաւ մը Գանլըճայէն կամուրջ պիտի երթայ Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Գուզկունճուգ եւ Գապաթաշ հանդիպելով։

Պայրամի առաջին երկրորդ եւ երրորդ օրերն հետեւեալ յաւելուածական երթեւեկութիւնք ալ պիտի լինին։

Կամուրջէն ի վերին Պօսֆոր

Ժամ 3½ին կամուրջէն շոգենաւ մը Նէնիմահալլէ պիտի երթայ Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթագիւղ, Գուրուչեշմէ, Արնաւուտգիւղ, Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ եւ Մէզարպուրնու հանդիպելով։

Ժամ 4½ին շոգենաւ մը կամուրջէն պիտի մեկնի Իսկիւտար, Պէշիկթաշ, Գուզկունճուգ, Օրթաքէօյ, Պէյլէրպէյ, Արնաւուտքէօյ, Գանտիլլի, Ր. Հիսար, Գանլըճա, Էմիրկէն, Եէնիքէօյ, Պէյքօզ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Մէզարպուրնու, Նէնիմահալլէ։

Ժամը 5ը 45 անցած շոգենաւ մը պիտի մեկնի կամուրջէն, Իսկիւտար, Պէշիկթաշ, Գուզկունճուգ, Օրթաքէօյ, Պէյլէրպէյ, Չէնկէլ քէօյ, Արնաւուտքէօյ, Գանտիլլի, Ա. Հիսար, Ր. Հիսար, Էմիրկէն, Գանլըճա, Րիֆաթ փաշա, Եէնի գիւղ, Փաշա պահճէ, Պէյքօզ, Պէօյիւքտէրէ, Մէզարպուրնու եւ Նէնի մահալլէ։

Վերին Պօսֆորէն ի կամուրջ

Ժամը 5½ին շոգենաւ մը Նէնիմահալլէէն պիտի մեկնի Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թէրապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնաւուտգիւղ, Գուրուչեշմէ, Օրթագիւղ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։

Ժամ 7½ին շոգենաւ մը Նէնիմահալլէէն պիտի մեկնի Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թէրապիա, Պէյքօզ, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Գանլըճա, Ր. Հիսար, Գանտիլլի, Արնաւուտքէօյ, Պէյլէրպէյ, Օրթագիւղ, Գուզկունճուգ, Պէշիկթաշ, Իսկիւտար։

Ժամ 10½ին շոգենաւ մը Նէնիմահալլէէն պիտի մեկնի Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Պէյքօզ, Բ. Պահճէ, Րիֆաթ փաշա, Սթէնիա, Էմիրկէն, Գանլըճա, Ր. Հիսար, Վանիքէօյ, Արնաւուտգիւղ, Չէնկէլ քէօյ, Պէյլէրպէյ, Պէշիկթաշ, Իսկիւտար։

Ժամը 11¼ին շոգենաւ մը Նէնիմահալլէէն պիտի մեկնի Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թէրապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնաւուտգիւղ, Օրթագիւղ, Պէշիկթաշ։
9/21 յուլիս 1884.

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷՅԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ
ՎՈՍՓՈՐԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
1884 ՅՈՒԼԻՍ ԱՄՍՈՅ

(Բաց ի կիրակէ օրերէն) Եւրոպական եզերքէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց երթեւեկութեան ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
11	Նէնիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ (Եէնիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	34
11 35	Եէնիքէօյ Սթէնիա Միրկէօն Պօյաճքէօյ Ր. Հիսար Պէպէք (Արնաւուտքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	19
12	Ր. եւ Ա. Գավագ Նէնիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ (Եէնիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	32
12 50	Եէնիքէօյ Սթէնիա Միրկէօն Պօյաճքէօյ Ր. Հիսար Պէպէք (Արնաւուտքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	21
1 30	Նէնիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ (Եէնիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի եւ ուրբաթ օրերը Սթէնիա Միրկէօն Պօյաճքէօյ Ր. Հիսար Պէպէք)	20
2 05	Եէնիքէօյ Սթէնիա Միրկէօն Պօյաճքէօյ Ր. Հիսար Պէպէք (Պէպէքի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի բաց ի ուրբաթ օրերէ)	28
2 45	Նէնիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Քիրէճպուրնու Թարապիա Եէնիքէօյ Սթէնիա Միրկէօն Պօյաճքէօյ Ր. Հիսար Պէպէք (Պէպէքէն մեկնող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	34
4 15	Նէնիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Սթէնիա Միրկէօն Պօյաճքէօյ Ր. Հիսար Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։ Այս շոգենաւը Բամազանի երկրորդ օրէն սկսեալ ժամը 5ին պիտի մեկնի Նէնիմահալլէէն։	32
6 15	Նէնիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյքօզ Բաշապահճէ Եէնիքէօյ Միրկէօն Գանլըճա Ր. եւ Ա. Հիսար Գանտիլլի Արնաւուտքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Օրթաքէօյ Գուզկունճուգ Պէշիկթաշ Իսկիւտար	25
8 15	Ա. եւ Ր. Գավագ Նէնիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Միրկէօն Պօյաճքէօյ Ր. Հիսար Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ (ուրբաթ օրերը Սթէնիա պիտի հանդիպի)	20
10 —	Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյքօզ Եէնիքէօյ Միրկէօն Ր. Հիսար Արնաւուտքէօյ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	28

Արնաւուտքէօյէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց ժամերը

10 30	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	21
11	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	33
11 35	Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	28
12 10	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ	22
1	Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	33
1 30	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ	23
2 15	Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	19
3	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	23
3 45	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ	19
10 50	Հիսարէն ուղղակի կամուրջ	19
11 10	Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ	25

Ասիական եզերքէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց ժամերը

10 45	Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք Գապաթաշ	22
11 30	Պէյքօզ Բաշապահճէ Ր. Բաշամահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	23
11 50	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք	25
1	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք	2
1 30	Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյքօզ Բաշապահճէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի նաւամատոյցը Գանտիլլիէն մեկնող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի եւ ուրբաթ օրերը Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Իսկիւտար)	17
2 30	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Իսկիւտար (բացի ուրբաթէն)	33
3 30	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Պէշիկթաշ	2
4 15	Պէյքօզ Բաշապահճէ Ր. Բաշամահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք։ Այս շոգենաւը Բամազանի երկրորդ օրէն սկսեալ ժամը 5ին պիտի մեկնի Նէնիմահալլէէն։	22
8 45	Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյքօզ Բաշապահճէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք Իսկիւտար (ուրբաթ օրերը Ր. Բաշամահալլէ)	21
12 05	Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ	23

(Բաց ի կիրակէ օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

1	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ Ր. Հիսար Միրկէօն Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Նէնիմահալլէ	34
1 30	Գապաթաշ Իսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Արնաւուտքէօյ Գանտիլլի Ա. եւ Ր. Հիսար Գանլըճա Միրկէօն Եէնիքէօյ Բաշապահճէ Պէյքօզ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Նէնիմահալլէ	25
2 30	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ր. Հիսար Միրկէօն Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Նէնիմահալլէ	32
5 —	Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճքէօյ Էմիրկէն Սթէնիա Եէնիքէօյ Պէյքօզ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Նէնիմահալլէ եւ Գավագներ	20
6 45	Իսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Արնաւուտքէօյ Գանտիլլի Ր. Հիսար Գանլըճա Միրկէօն Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ	21
8 15	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ր. Հիսար Միրկէօն Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու	28
9 45	Հիսար Պօյաճքէօյ Միրկէօն Սթէնիա Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Նէնիմահալլէ	32
10 30	Ր. Հիսար Պօյաճքէօյ Միրկէօն Սթէնիա Եէնիքէօյ Թարապիա Քիրէճպուրնու Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Նէնիմահալլէ	17
11 10	Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Նէնիմահալլէ	20
11 30	Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճքէօյ Միրկէօն Սթէնիա Եէնիքէօյ	25

Կամուրջէն Արնաւուտքէօյ երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

10 30	Ուղղակի Պէպէք	22
12 30	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ	33
1	Ուղղակի Պէպէք	23
1 45	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ	19
2 30	Ուղղակի Պէպէք	23
3 15	Ուղղակի Պէպէք	19
9 50	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ր. Հիսար (Վոսփոր եկող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	19
10 25	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք	25
11 5	Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք (Եէնիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	21
11 45	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք	28
12 —	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնաւուտքէօյ	25

Կամուրջէն Ասիական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

11 20	Իսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Պէյքօզ Եէնիքէօյ	21
12 25	Ուղղակի Գանտիլլի	2
12 45	Իսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Եէնիքէօյ (բաց ի ուրբաթ օրերէ)	28
1 55	Ուղղակի Գանտիլլի (բացի ուրբաթ օրերէ)	33
2 45	Իսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Բաշապահճէ Պէյքօզ (ուրբաթ օրերը Ր. Բաշամահալլէ)	25
2 55	Ուղղակի Գանտիլլի	
9 25	Գապաթաշ Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի (Գավագներ գացող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	23
10 15	Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Րիֆաթ փաշա Բաշապահճէ Պէյքօզ Թարապիա Մէզարպուրնու Գավագներ	34
10 40	Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլիի Ր. Հիսար (Գանտիլլի նաւամատոյցը Պէյքօզի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	33
11 10	Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Ր. Բաշամահալլէ Բաշապահճէէն Պէյքօզ	23
11 40	Գապաթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ	21

Ամեն ուրբաթ շոգենաւ մը կամուրջէն ժամը 3.45ին մեկնելով Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ր. Հիսար Միրկէօն Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ եւ Մէզարպուրնու պիտի հանդիպի եւ անտի ժամը 5.30ին մեկնելով եւ յիշեալ նաւամատոյցները հանդիպելով պիտի իջնէ ի կամուրջ։

Ամեն ուրբաթ երեկոյ ժամը 11.45ին շոգենաւ մը Նէնիմահալլէէն կամուրջ պիտի իջնէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Միրկէօն Ր. Հիսար Արնաւուտքէօյ Օրթաքէօյ եւ Պէշիկթաշ հանդիպելով։ Բամազանի ամիսը սոյն երթեւեկը տեղի չպիտի ունենայ։

ՏԻԳՐԱՆ Յ. ՍԵԹԵԱՆ
ԳԱՐՈՒՆ ԵՒ ԱՇՈՒՆ
ՏԱՂԵՐ

Կեդրոնատեղին է Պահճէ գաբու, Ջրավաճառ Յակոբ աղա Ազամալեանի խանութը։ Կը գտնուի նաեւ բոլոր հայ գրավաճառաց քով. ի գին 7 ղրուշ։

ԻՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ
ԲԱՑ Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

ԻՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՍԿԻՒՏԱՐ	
11 —	6 20 Պէշիկք	11 25	7 15
11 45	7 15	12 — Գզկճ	8 15
12 30	8 10 Պէշիկք	12 45	9 — Պէշիկք
1 —	9 —	1 15	9 30
1 30	9 45	1 50	10 — Պէշիկք
2 —	10 — Պէշիկք	2 20	10 25 Գզկճ
2 30	10 30	2 55	10 45
3 10	10 40	3 30	11 5
3 45	11 5	4 — Պէշիկք	11 25
4 30	11 25	4 45	11 50
5 5 Պէշիկք	11 45 Գզկճ *	5 30	12 5
5 45	12 5	6 — Պէշիկք	12 5 Գզկճ *

(* Այս շոգենաւները Հրէից տօներուն չպիտի երթեւեկեն)

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

ԻՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՍԿԻՒՏԱՐ	
11 15	— —	11 10	— —
12 —	7 15	11 55	7 15
12 45	8 10 Պէշիկք	12 40	8 15
1 30	8 40	1 25	8 50 Պէշիկք
2 15	9 25	2 10	9 20
3 —	9 50	2 55	10 — Պէշիկք
3 45 Պէշիկք	10 30	3 30	10 35
4 20	11 —	4 10 Պէշիկք	11 5
5 10 Պէշիկք	11 25 Պէշիկք	4 55	11 35
5 45	12 5	5 40	12 5
6 20 Պէշիկք	— —	6 15 Պէշիկք	— —

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ
ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

2 — Հարէմէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 Հարէմէն Սալաճագ
10 45 Հարէմէն
1 45 կամուրջէն Հարէմ (բաց ի կիրակի օրերէն)
3 45 կամուրջէն Հարէմ
10 30 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ

ԻՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԷԼ
ԵՒ
ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ
ԿԱՌԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

2 45 Իսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
4 — Իսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իսկիւտարէն Սիրքէճի
11 15 Իսկիւտարէն Գապաթաշ
3 15 Սիրքէճիէն Իսկիւտար
4 45 Սիրքէճիէն Գապաթաշ
10 45 Սիրքէճիէն Իսկիւտար
11 30 Գապաթաշէն Իսկիւտար

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՏԻՎԻՅԷ
ՈՒՂՂԱԿԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

Տաքահլիյէ շոգենաւն, նաւապետ Նօմիքօս, պիտի մեկնի յառաջիկայ Չորեքշաբթի, Յուլիս 23, ժամը 4½ին

Խտիվիէ Ընկերութեան շոգենաւք Կ. Պոլսէն կը մեկնին ամեն Չորեքշաբթի երեկոյները, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր եւ Բիրէա հանդիպելով։

Աղեքսանդրիա կը հասնին Երկուշաբթի առաւօտները։ Ուղեւորութիւնը կը տեւէ 4 ու կէս օր։

ԴԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՔ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

Առաջին կարգի սեղան։ Սենեկապետ կին մը յատկացուած է տիկնանց սրահին։ Միանգամայն իւրաքանչիւր շոգենաւի մէջ Եւրոպացի բժիշկ մը կը գտնուի։ Առաջին աստիճանի տոմսակք մինչեւ երեք ամիս ընդունելի են, դիւրութիւն ընծայելու համար անոնց որք իրենց ճանապարհորդութեան շրջանին մէջ շոգենաւին հանդիպած ոեւէ նաւահանգիստ ելնելով, օրերով ժամանակ անցնեն եւ յաջորդ շոգենաւով իրենց ճամբորդութիւնը շարունակել ուզեն։ Ու նոյն երեք անդամէ բաղկացեալ ընտանեաց տոմսակաց վրայ ℅ 10 զեղչ մը կը լինի։ Երթ ու դարձի տոմսակաց վրայ ℅ին 10 զեղչ մը կը լինի, ի բաց առեալ ճաշը։ Ընտանեաց համար սոյն զեղչն ℅ 15 է։ Երթ ու դարձի տոմսակք մինչեւ վեց ամիս ընդունելի են, եթէ Ապրիլի սկիզբէն մինչեւ Յուլիսի սկիզբը գնուին, իսկ տարւոյն միւս ամիսներուն մէջ մինչեւ երեք ամիս ընդունելի են։

Ծանօթ. — Խտիվիէ ընկերութեան Կարմիր ծովու մէջ բանող շոգենաւներն ամեն ուրբաթ Սուէզէն ելնելով, շաբաթը մէկ անգամ Եամպօ, Ճիտտէ եւ Սուաքիմ, եւ տասնեւհինգ օրն անգամ մը Մասովա, Հօտէյտա եւ Ադէնի ծովածոցին մէջ, Թաճուրա, Զէյլա, Պերպերա եւ Ադէնի նաւահանգիստները կը հանդիպին։

Ուղեւորներու եւ ապրանաց համար դիմել Պոլիս, Կամուրջին քով, Վալիտէ Սուլթան Խան եւ կամ Ղալաթիոյ ծիւղը, Վօյվօտա փողոց, Եուսուֆ Իզզէտին խան։

20 Նբ. 95 ՂՇ.

95 ՂՇ. Ֆր. 20 Ֆրնք.

ԺԱՄԱԳՈՐԾ
Գ. Է. ՍԻԼՎԱՃԵԱՆ
ՄԱՀՄՈՒՏ-ՓԱՇԱՅԻ ԳԼՈՒԽ ԹԻՒ 244

Իւր արհեստական փորձառութիւնը գնահատող Արգոյ Հասարակութեան պատիւ ունի ծանուցանել թէ այս անգամ Բարիզու ամենէն նշանաւոր գործարաններէն միոյն մէջ պատրաստել տուած է նշանակեալ գնով նմանը ցարդ չտեսնուած կոթէն լարուող եւ խիստ ձեւաւոր ժամացոյցներ որոց 20 տարի կանոնաւոր բանիլն կերաշխաւորէ, եթէ տարին անգամ մը միայն իւղոտուին։

Դաւաններէ եկած յանձնարարութիւնք փութով եւ ճշդութեամբ կը կատարուին։

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

—

ԻԼԱՆ

Նիզամիյէ էլպիսէ անպարընա չուքուրը մուգաւելէսինէ վէ անպարատա մահֆուզ պուլունան տէօրթ թօփ նումունէսինէ թէվֆիգէն միւպայէա օլունմագ իւզրէ Սէլանիք վիլայէթի իլէ տամիրէլի ասքէրիյէտէ մէվգիի միւնագասայա գօնուլան պալատէ մուրադգամ իքի եւուզ ալթմըշ պին արշըն ճէտիտ եանի ինտ էլ հէսապ իւչ եւուզ աքսէն իքի պին իւչ եւուզ էլլի իւչ արշըն պօզ բէնկլի էնլի Մալթա թագը ապասընըն պէհէլ արշընը ճէտիտ պէշ ղրուշ իկիրմի պէշ բարայա թալիպի զուհուրէտէրէք օլտուղունտան ֆիյաթը մեզպուրէտէն տահա աշաղը վիրմէկէ թալիպ օլանլարը հալտէ մազամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

8 Թէմմուզ 1300 1—3

ԲԺԻՇԿ ՃԱՆԻԿ ՔՐԻՍԵԱՆ

Հիւանդ կընդունի ամեն օր, կիրակէ օրերն ալ, առաւօտէ մինչեւ կէս օր, Կ. Պոլիս, կամուրջի դէմ-առ-դէմ 77 թիւ Քիւչիւքեան Եղբարց դեղարանը։

Իրենց թաղերէ վկայեալ աղքատները ձրիաբար կընդունի։

ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ՌԷԺԻ ԹՈՒՐՔԻՈՅ
ԱԶԴ

Ռէժիի Վարչութիւնը Ճիպալիի գործարանին մէջ կատարելիք քանի մը շինութիւններ ունենալով, այդ աշխատութիւնները նուազուրդի դրուած է։

Շինութեանց յատակագծին եւ պայմանաց տեղեկանալ ուզող անձինք կրնան դիմել Ռէժիի վարչութեան կեդրոնատեղին ի Պոլիս, ամեն օր յուլիս 10 (Ն. Տ.) հինգշաբթիէն սկսեալ, առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ կէս օրէն երեք ժամ վերջը։

Գրաւոր առաջարկութիւնք կնքեալ ծրարով պէտք է մինչեւ առաւօտեան յուլիս 24, հինգշաբթի, ժամ 3 ուղարկուին։

Կ. Պոլիս, 25 յունիս 17 յուլիս 1884

(ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ)

Ծանուցանութիւն

Ձայնքաղ չարականը Ս. Երուսաղէմի Աթոռոյ տպարանէն վերստին ի լոյս ընծայուած ըլլալով՝ իւրն վեց ճերմակ մէճիտի ամեն գրավաճառաց մօտ կը գտնուի։

Արտօնատէր, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ